

VESTNIK

NOTICIERO

Oktober-november-december 1979 10-11-12

VESTNIK slovenskih domobrancev in drugih protikomunistov je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij. Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158. Editor resp.: Rudi Bras. Sucursal 7, 1407 — Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina

Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.333 625 (22. 6. 1976)

P I S M A U R E D N I Š T V U :

Spoštovani, dragi g. urednik!

Zgodaj pošiljam pesem za Božič, da bo o pravem času pri roki za tisk, seveda če je primerna za Vestnik.

To pesem, ledeno rožo srebrnih zvezdic, bi rad položil k jaslicam tudi v spomin na dragega g. PAVLETA FAJDIGA.

Iskrena hvala za redno pošiljanje Vestnika, ki ga tako cenim.

S pristrčnimi pozdravi Vaš vdani

Vladimir Kos

Našemu zvestemu in točnemu sodelavcu, patru Vladimirju Kosu:

Vaša pošta vedno pravočasno in prav pride. O primernosti Vaše poezije pa zgovorno priča vsaka številka našega Vestnika, saj skorajda ni številke, ki ne bi prinašala Vaših slovenskih biserov iz daljnega Tokija. Vsi bravci, posebno pa še urednik, so Vam gotovo nadvse hvaležni. Voščimo Vam blagoslovljen božič in zvrhan koš sončnih dni v Novem letu. Vi ne veste, kako je srečen urednik, ki se na svoje sodelavce lahko zanese! — Pozdrave.

VSEBINA: V soju svetonočnih zvezd (Vladimir Kos) — škof Rožman - pričevalec resnice (msgr. Anton Orehar) — Reconocimiento al padre školj — Ob desetletnici smrti dr. Miha Kreka (Rudolf Smersu) — Slovenski lazarist — domá nezaželen (Janez Kopač) — Mi pa imamo drugačne vzore! (Stanko Pleško) — Romanje v Midland — Ob tretji obletnici Mauserjeve smrti (Pavle Rant) — Pisma uredništvu — Minilo je leto — Dr. Cigan in črna roka (B. M.) — Nas vseh se tiče (dr. Filip Žakelj) — Odrpto pismo Jožetu Javoršku (Pavle Rant) — Krščanstvo, slovenstvo, slov. narod in vodniki (Sebastjan Kocmur) — Naši jubilanti.

VESTNIK NOTICIERO SLOVENSKIH DOMOBRANCEV IN DRUGIH PROTIKOMUNISTOV

OKTOBER-NOVEMBER-DECEMBER 1979

10-11-12

V soju svetonočnih zvezd

Zmeraj manj nas je ob jaslicah,
zmeraj manj.

Kot da je nam,
ki smo bili Legija,
le še sneg ostal v laseh
in smehlajaj na ustnicah
od nesmrtnih sanj.

Kot nekoč v en krog postavljene
Jezušček nas gleda vse —

možé
z brazgotinami,
matere z nočjo v očeh —

kot da varen je, zaspi
v soju naših zvezd.

Zmeraj več nas je ob jaslicah
Večnosti.

Kako sneži!
Zvestobe srebrni prah se lesketá.
Mir zvoni.

Sladki zbor resničnosti poje
prav za nas.

Vladimír Kos

VSEM SLOVENCEM BLAGE VOLJE — SVOBODE, SREČE IN MIRU
— tako kot poje pesnik — OB SOJU SVETONOČNIH ZVEZD
IN V NOVEM LETU 1980 — želi tudi „Vestnik“

Škof Rožman – pričevalec resnice

(Premišljevanje ob 20-letnici njegove smrti)

Z vodstvom škofije vsak škof prevzame eno velikih dolžnosti do svojih vernikov: usmerjati njihovo mišljenje v duhu evangelija, tako postane oče in varuh svojih škofljanov. Najtežje breme za vsakega škofa.

Opravi ga v dvojnem pogledu: Vernike pozitivno poučuje v pravem nauku ter brani njihovo vero pred zmotami, ki se pojavijo. Pozitivno podajanje nauka je najvažnejši doprinos k pravemu mišljenju vernikov, kar tako pripravljeni ne bodo tako hitro zapadli zmoti.

Važno je to zlasti za moderne razmere, ko se tako hitro spreminja smer življenja in posebej veljao Jezusove besede, „da bi bili zapeljani celo dobri“, če ne bi Bog posebej poskrbel. Ta dolžnost oznanjevanja je tako težka, da je sv. Pavel vzkliknil: „Gorje mi, če evangelija ne bi oznanjal.“ (1 Kor 9, 10) Značaj in kultura naroda ter časa nalagajo škofu tudi vsebino obrambe pravega nauka, Pažnja in vestnost škofova sta v tem pogledu odločilnega, da, usodnega pomena vernike. Zgodovina katoliškega nauka je zgodovina poučevanja in obrambe škofov v posameznih dobah. Občudujemo sv. Avguština, sv. Ambrozija in sv. Janeza Zlatoustega in tudi smemo reči: občudujemo škofa Gregorija Rožmana.

Rožman je kot škof v mirnih časih svojega škofovanja v pastirskih pismih, pridigah, najsibo v stolnici, ali na večjih narodnih prireditvah cerkvenega značaja, pri birmovanju ali na kanoničnih vizitacijah po župnijah, postavljaj solidne temelje vere, ko je razlagal krščanski nauk. Poskrbel je za pouk tudi indirektno preko resnega tiska, katerega važnost je vedno poudarjal.

Pravi junak se je pa pokazal v obrambi vere, ko je nastopil val brezbožnega komunizma. Zavedal se je svoje dolžnosti in jo izpolnil: „Služba škofova: čuvati in voditi duše, je vedno težka, a v teh časih stokrat težja in verjemite mi, da me teža škofovskega križa silno tare in me v duši žge zavest težke, pretežke odgovornosti. Do zadnjega bom učil isto in opominjal. Naj pride tudi to, kar mi grozijo, naj me na kose razsekajo, da me na Kongresnem trgu živega zažgo. Do zadnjega bom učil, da je brezbožni komunizem največje zlo in najhujša nesreča za slovenski narod.“

Moral je v begunstvo, sramoto in zapuščenost. Obsodili so ga v lastni domovini. A on ni odnehal učiti svojih vernikov, ki so bili kot begunci raztreseni po vsem svetu. Pošiljal je pastirska pisma, kjer je svaril pred nevarnostmi za versko življenje, kazal na pozitivna sredstva za ohranitev krščanskega prepričanja. Stalno poudarjal nevarnost brezbožnega komunizma, klical k ljubezni in medsebojni povezanosti. Prehobil je Severno Ameriko, Zahodno Evropo, države Južne Amerike, kjer so živeli slovenski begunci od 1945. leta, in obiskoval tudi izseljence, ki so bili že pred desetletji zaradi gospodarskih razmer odšli v tujino.

Reconocimiento al difunto padre Škulj!

El Hogar Esloveno de San Martín elevó a la Municipalidad de San Martín una nota con respecto a la renovación del arrendamiento de la sepultura donde descansan los restos del Rev. padre Karel Škulj. La Municipalidad accedió a esta solicitud, fundamentando su Resolución con decir:

“que el mencionado extinto fuera destacada personalidad en la comunidad eslovena de San Martín y distinguido sacerdote católico de la Catedral del Partido, y que frente a su tumba se congregan los miembros de la colectividad eslovena para recordar a sus muertos, mártires y héroes que ofrendaron su vida en pos de un ideal de nacionalidad enfrentando al materialismo y el colectivismo de la revolución comunista eslovena de los años 1941/45.”

Ljubezniva beseda, ki je bila pa vedno jasna, je marsikaterim Slovencem, ki niso razumeli slovenske revolucije med drugo svetovno vojno, odprla oči in obrnila njih pogled nazaj k Bogu. Napačno predstavljenega škofa Rožmana po sovražni propagandi brezbožnih listov, so začeli gledati kot skrbnega in iskrenega pastirja vernikov in verjeti so mu začeli. Beguncem je bil pa vsa leta velika tolažba, hkrati pa neugnan klicar k veri in poštenosti ter odgovornosti življenja zlasti med ljudmi, ki dotlej Slovencev niso poznali.

Ko se je sam v begunstvu stalno poglobljajal v pogledu na življenje in naloge, je ne zanesujoč se naravnih sredstev za ureditev življenja, tudi drugim vedno bolj kazal na uporabo nadnaravnih sredstev v zaupanju na Boga, Mater božjo ter molitev in milost, ki more uničiti hujše sovraštvo satanovo ter zgraditi nov blagoslovljen red, ki človeku ustvari srečo na tem svetu, kolikor je mogoče, zlasti pa mu zagotoviti neminljivo veselje večnosti.

Neizprosni v boju proti brezboštvu komunizma ni nikdar učil sovraštva proti ljudem, ki so to zlo zasejali tudi v slovenski narod. Njegove besede pred smrtjo so bile: „Trpim, molite za tiste, zaradi katerih trpim!“

Poznamo njegove besede, ki zvane kot oporoka in jih je napisal beguncem v pastirskem pismu 7. oktobra 1947: Vse svoje življenje imejte Boga pred očmi, imejte ljubezen in usmiljenje med seboj, molitev pridno gojite, Marijo častite, angele varuhe častite, zakramente redno prejemajte.

Vredno je ob dvajsetletnici njegove smrti vprašati, kako smo izvršili njegovo pričevanje. Naj nam ne bo žal, da smo tako mislili, kot nas je on učil. Popravimo, če smo kaj okrivili na svoji poti življenja. Poskrbimo, da bo tudi mladi rod rasel iz globine Rožmanovega pričevanja. Odpovejmo se vsaj delu osebne sreče v skupno korist!

Ob desetletnici smrti dr. Miha Kreka

Mislimo, da je prav, da se v svojem glasilu spomnimo dr. Miha Kreka ob desetletnici njegove smrti. Bil je mož, ki je v vsem času druge svetovne vojne in komunistične revolucije in tudi še potem do svoje smrti najodločnejši in najdoslednejši predstavljal in zagovarjal protikomunistične Slovence in še posebej protikomunistične borce pri zahodnih zaveznikih. Iz dokumentov dr. Krekove delavnosti v emigraciji in tudi iz knjig, ki so jih napisali naši nasprotniki, je razvidno, kako se je dr. Krek neprestanotrudil in vse storil, da bi dobili zahodni zavezniki pravilno sliko o dogodkih v Sloveniji, da bi bili informirani o komunističnih zločinih in da bi zato razumeli samoobrambne akcije slovenskega ljudstva v obliki vaških straž, domobranstva, četnikov in podobnih protikomunističnih formacijah.

Dr. Krek je bil ob napadu Nemčije in Italije na Jugoslavijo v aprilu 1941 član Jugoslovanske vlade. Ko je vlada sklenila, da se preseli k zahodnim zaveznikom, je z njo odšel tudi dr. Krek. Že v maju 1941 je v Jeruzalemu, kamor se je vlada zatekla, sestavil obširno spomenico o slovenskih problemih in jo poslal vsem zaveznikom in tudi vsem slovenskim ustanovam in organizacijam v zdomstvu. Ko se je nato vlada preselila v London, je bil dr. Krek njen član do leta 1943, ko je bila sestavljena nova Puričeva vlada, ki pa se je kmalu preselila v Kairo. Ta nova vlada je dr. Kreka imenovala za veleposlanika pri zavezniški komisiji za Italijo. Šubašičeva vlada pa mu je — čisto razumljivo — to mesto vzela in imenovala za veleposlanika pri omenjeni komisiji dr. Smodlako.

V času bivanja v Londonu si je dr. Krek pridobil vrsto prijateljev v najvišjih britanskih krogih. Te zveze je uporabil, da je v osebnih stikih pa tudi s spomenicami, pismi in z rednim dostavljanjem poročil seznanjal zavezniške vlade in posamezne osebnosti o delovanju komunistov v Sloveniji in ostali Jugoslaviji ter jih seznanjal tudi z razumljivim odporom slovenskega ljudstva zoper komunistične nasilneže. V raznih knjigah, ki so izšle po vojni in ki opisujejo delo jugoslovanskih vlad v Londonu, je ponovno poudarjeno, da je imel dr. Krek največ in najbolj zanesljive informacije o razmerah v domovini. Moral pa se je dr. Krek v Londonu in pozneje tudi v Rimu neprestano bojevati s silnim pristiskom in silno propagando, ki so jo komunisti po navodilih Moskve izvajali v Londonu, ko so slikali protikomuniste kot kolaboracioniste Nemcev in Italijanov. Vztrajal je pri tem delu tudi še potem, ko so Britanci spremenili politično smer, pustili na cedilu generala Mihajlovića in svoje simpatije in pomoč usmerili k partizanom pod vodstvom Tita.

Silno važno je bilo delo dr. Kreka v Rimu tudi še potem, ko je bil odstavljen kot veleposlanik pri zavezniški komisiji v Italiji. Svoje dobre osebne zveze je do kraja izkoristil, da je zavezniške vojaške in politične osebnosti stalno obveščal o dogodkih v Sloveniji. Posebno važno je bilo njegovo delo ob koncu vojne, ko je dne 5. maja poslal zavezniškim oblastem spomenico z

naslednjimi zahtevami: „da zavezniške armade, ki se približujejo slovenski deželi, smatrajo Slovenski Demokratični Narodni Odbor za predstavnika prijateljskega naroda in slovenske oborožene sile za vojaške enote zavezniškega naroda;

da položaj in javno upravo, ki so jo slovenske narodne oblasti ustvarile, zavezniške sile ohranijo in podpro;

da se z njimi vzpostavi kar najbolj možno tesno sodelovanje. Ves slovenski narod bi vroče pozdravil tudi predhodno Zavezniško Vojaško Vlado, ki bi se raztegnila na celotno slovensko ozemlje;

da Zavezniške sile vstopijo na slovensko ozemlje povsod: v slovenske dele Julijske Benečije, na vse ozemlje bivše jugoslovanske province Dravske banovine in na slovenske dele Koroške; in da se Titovim jugoslovanskim četam ne dovoli podvzeti nobenih napadalnih akcij proti slovenskemu ozemlju in ljudstvu.“

Naj omenimo tudi dr. Krekovo osebno posredovanje v glavnem stanu maršala Alexandra. V jeseni 1944 sta dr. Krek in dr. Topalović obiskala glavni stan v Caserti in tam poročala o položaju, ki bo nastal po nastopu komunističnega režima v Jugoslaviji in o tem, kakšni begunci bodo prišli v Italijo, ter sta prosila, da zavezniške oblasti te begunce sprejmejo in zaščitijo.

Ko je dobil dr. Krek iz Celovca poročilo o izročitvi 11.000 domobrancev Titovim partizanom, se je nahajal v bolniški postelji po prestani težki operaciji. Pa je takoj iz bolniške postelje pisal v Caserto maršalu Aleksandru. Ta intervencija ni mogla vrniti življenja že pobitim domobrancem, je pa zelo verjetno pripomogla, da se je smer zavezniške politike bistveno spremenila in da je bil spremenjen načrt glede vračanja civilnega prebivalstva. V omenjenem pismu je ponovil, kar je britanskim vojaškim in političnim oblastem že preje neštetokrat zatrdil, da „so bili možje (t. j. domobranci) kljub vsemu drugačnemu zunanjemu izgledu njihove vojaške organizacije jugoslovanski in slovenski patrioti, ki so se borili samo proti komunističnim partizanskim tolпам, braneč domove in življenja slovenskega ljudstva in istočasno delali za cilje Združenih narodov. Mnoge od njih so Nemci zaprli in drugače kaznovali zaradi njihovega prozavezniškega delovanja. Zbežali so iz svoje rodne domovine zato, da bi dobili zavetje in zaščito pri britanskih silah. Zato vas, Ekscelenca, najponižneje prosim: ustavite sleherno vračanje Slovencev in Jugoslovancev Titovim komunističnim vojaškim oblastem: preskrbite zadovoljivo zavezniško kontrolo v Sloveniji in Jugoslaviji, da bo pobijanje našega demokratskega ljudstva ustavljeno.“

Podobno pismo je pisal še istega dne iz bolniške postelje v Londonu svojemu prijatelju, britanskemu ministru Rihardu Law-u. Tudi vse dosegljive kardinale in škofo je obvestil o razmerah v Sloveniji.

— — —

Danes resni, vplivni in razgledani pisci in politiki priznavajo, da je bila zavezniška politika med drugo svetovno vojno in po njej kratkovidna, da so se delale usodne napake (npr. sporazum v Jalti, vračanje ljudi, ki so

iskali zaščito pri zaveznikih itd.) in da so danes zahodni zavezniki prav zaradi svoje tedanje kratkovidnosti in tedanjih napak resno ogroženi od komunistov.

Ko se danes spominjamo dr. Kreka ob desetletnici njegove smrti, moramo s ponosom in s hvaležnostjo priznati, da je takorekoč osamljen in kljub nasprotnemu javnemu mnenju pravilno presojal naš slovenski in tudi svetovni položaj in da je do konca vztrajal v boju za rešitev slovenskega naroda.

Rudolf Smersu

Slovenski lazarist – doma nezaželen!

Gospod Janez Kopač, odgovorni urednik „Božje Besede“, mesečnika, ki ga izdajajo slovenski lazaristi v Torontu, je po vojni štirikrat obiskal našo slovensko domovino in pri zadnjem, petem nameravanem obisku doživel različne nevšečnosti, ki jih je opisal v Ameriški Domovini z dne 8. oktobra tega leta.

Zdi se nam zelo primerno, da ta njegov zapis ponatisnemo:

Bilo je prve dni maja leta 1945. Slovenska zemlja se je začela prebujati k novemu življenju, vsa je bila v zelenju in cvetju. Zato nam je bilo slovo od slovenske zemlje še toliko težje. Stal sem pred tunelom na Ljubelju in opazoval številne begunce, ki so v preplahu bežali skozi tunel na avstrijsko stran. Bile so družine z otroki, zlasti pa vojaki: Nemci, Ukrajinci, Srbi, Hrvati. Največjo pozornost so vzbujali slovenski domobranci: skoraj sami mladi, v krasnih vojaških uniformah, pogumno vzravnani, ko še niso nič slutili, da bodo kmalu vrnjeni v Slovenijo v zakol. Dekleta so jim mahala z robčki in jih navdušeno pozdravljala. Zamislil sem se: cvet slovenskega naroda, kaj bo z njimi? Čez nekaj tednov za tem so Angleži vse te može in fante vrnili nazaj v Slovenijo in so bili z malo izjemami vsi pobiti brez kakega sodnega postopka. Tedaj je večina beguncev govorila: *Dokler bo v Sloveniji vladal krvavi komunistični režim, se ne bomo več vrnili v Slovenijo, tudi na obisk ne. In premnogi od njih to še danes držijo.* To je duhovno plemstvo naših beguncev, ki se čutijo vzvišene nad komunističnim režimom in se jim zdi pod čast, da bi hodili na obisk v Slovenijo, dokler v njej vlada komunistični režim.

Jaz ne spadam med to duhovno plemstvo. Že bežal sem iz Slovenije ne toliko, da se rešim pred njimi v svobodo, ampak da bi kot misijonar mogel oditi na Kitajsko. In res sem ta cilj dosegel ter preživel kot misijonar 5 let na Kitajskem. Ko me je tudi kitajski komunistični režim pregnal kot tujca s Kitajske, se mi je odprla pot v Združene države in nato v Kanado. Tako sem že 27 let dušni pastir za Slovence v Torontu in njega okolici. V tem času sem bil že štirikrat na obisku v Sloveniji, trikrat službeno kot

predstojnik slovenskih misijonarjev v Kanadi in enkrat zasebno, ko mi je umrla mati. Dasj so prenekateri, ki so prišli na obisk, doživeli razne nevšečnosti, bili klicani na notranjo upravo, nekatere so celo zaprli, so mene pustili pri miru in mi niso delali nobenih težav.

Zato sem bil še toliko bolj razočaran nad tem, kar sem doživel letos 11. sept. na Ljubelju. Vizo sem dobil od generalnega konzula v Torontu za 6 mesecev, da lahko hodim ven in noter. Šel sem najprej na materin grob v Spitalu ter obiskal še nekatere prijatelje na Koroškem, med njimi kiparja Goršeta, ki mi je razkazal svojo galerijo. Dne 11. septembra me je hotel moj prijatelj s svojim avtom odpeljati v Slovenijo. Na Ljubelju sva imela najprej običajen pregled in je kazalo, da bo vse v redu; sva bila že na slovenski strani. Tedaj se je pa začelo. Vzeli so nama potni list in začeli telefonirati na razne strani, nama pa ukazali, naj greva na drugo stran ceste. Čez eno uro so prinesli mojemu prijatelju potni list in mu rekli, da lahko gre naprej; meni pa veleli: „Vi ste v Ljubljani nezaželeni in se morate vrniti nazaj.“ *Ves postopek je bil tako nehuman, tako prostaški*, da ne bi verjel, ako ga ne bi bil sam doživel. Kitajski komunisti so me izgnali na veliko lepši, bolj človeški način, ko so me spremljali do Hong Konga in me tam izročili Angležem. Prišel sem na mejo legalno kot kanadski državljani z legalno jugoslovansko vizo, pa ti kar na lepem vzamejo potni list in napišejo nad legalno vizo: Uničeno — annule. In če bi slučajno moj prijatelj moral iti službeno naprej v Slovenijo, bi bil ostal na cesti s kovčki brez prevoznega sredstva. Pa bi tudi to nehumanost in prostaštvo razumel, ko bi bil politično kak sumljiv tip, ki rovari proti jugoslovanski državi, a vse, kar so mogli o meni odkriti, je to, da mi je menda jugoslovanski konzul v Torontu dal vizo, ne da bi bil prej vprašal v Ljubljano, če sem zaželen. Tako sem postal žrtev konzula, da sem se v moči njegove vize podal na pot in ko sem se moral po drugi poti vrniti nazaj v Toronto, sem na račun komunističnih diktatorjev v Sloveniji utrpel tudi denarno škodo v znesku \$ 641.00.

Ta primer je pokazal, kako je jugoslovanska država še vedno tipično policijska država, v kateri mednarodni zakoni nič ne pomenijo, in da njihovi konzuli po drugih državah ne pomenijo dosti. Če je generalni konzul v Torontu delal nepostavno in mi dal vizo, katere ne bi smel, ne bi smeli zato mene kaznovati. Jaz sem ga za vizo le prosil, ne pa kakorkoli vplival nanj, naj mi jo da na nepostaven način. Avstrijci in koroški Slovenci so se silno čudili, ko sem jim vso zadevo razložil. Jugoslovanski konzulat v Celovcu se je tudi klaverno izkazal. Napovedal sem se prejšnji dan. Sprejela me je uradnica-Slovenka in povedala, da ni ne konzula ne vicekonzula doma, vedela je pa že za moj primer ter mi svetovala, da naj pri njih znova začnem delati za vizo in bodo skušali ugotoviti, zakaj sem v Ljubljani nezaželen in če se jih ni dalo prepričati, da nisem pač nevaren, bodo svojo prepoved umaknili. Vprašal sem jo, koliko časa bo treba čakati, pa mi je rekla, da morda do dva tedna. Obenem mi je sama zatrdila, da sem žrtev torontskega konzula, ker mi je dal vizo, ne da bi prej vprašal, če sem v Ljubljani zaže-

len. A ker sem čutil, da je zadeva precej negotova in ker sem imel vozni listek za nazaj najkasneje 27. septembra, sem ponovno posredovanje jugoslovanskega konzulata odklonil.

Doživel pa sem, kako pri jugoslovanskih oblasteh kanadsko ali ameriško državljanstvo malo pomeni, če si se rodil pod nesrečno zvezdo komunistične Jugoslavije. Ob razgovoru v Torontu so mi pametni ljudje svetovali, naj bi ta primer javil kanadskim oblastem. Nekateri so mi celo svetovali, naj bi najel kanadskega advokata in konzula tožil zaradi izgube denarja. A ker vem, da je konzul dobro hotel in je sedaj že tudi prestavljen, to ni na mestu. Glavni krivec je v domovini in slovenski špijoni v Torontu. Njihove policijske in nečloveške metode je treba obsoditi. In kanadske ter ameriške oblasti bi morale na jugoslovanskih konzulatih in pri jugoslovanskih oblasteh protestirati, naj upoštevajo človečanske pravice kanadskih in ameriških državljanov. Kajti moj primer ni osamljen. Koliko Slovencev, ko so bili doma na obisku, so že kličali na notranjo upravo in jih tam zasliševali, kot da imajo nad njimi še vedno vse pravice. Potem naše ljudi silijo k špionaži. Meni sta prišla povedat že dva župljana, ko sta se vrnila iz Slovenije, kako so ju na notranji upravi silili, naj me špionirata in jim o meni vse poročata, a ta dva sta odklonila. Koliko jih pa špionsko službo sprejme, zlasti še, ko jim ponudijo kake usluge ali denar.

Kar smo Slovenci v Kanadi zgradili, pa naj bodo hiše, dvorane, cerkve in ostale kulturne, gospodarske in verske ustanove, smo vse z lastnimi močmi in z lastnimi denarnimi sredstvi dosegli. Rodna gruda in IZseljeniški koledar sta pred leti celo pisala, da za nas ni bodočnosti v Kanadi in so nas črnili celo pred kanadskimi oblastmi.

In še danes zamolčujejo vse, kar so v Kanadi naredili protikomunistični Slovenci. Misijonar, ki je delal 27 let za Slovence v Torontu, jim ustanovil dve slovenski šoli, pomagal zgraditi dve cerkvi in dvorani in je bil pripravljen pomagati vsakemu Slovincu, ki se je k njemu zatekel za pomoč, ne glede na njegovo politično prepričanje, je za vse to delo v Ljubljani nezaželen, medtem ko tujci, zlasti Nemci, neprestano prihajajo kot zaželjeni v Slovenijo, *dasi so nam za časa druge svetovne vojne zlasti Nemci toliko hudega naredili*. Dne 11. septembra, ko sem čakal eno uro na Ljubelju odgovora, da sem v Ljubljani nezaželen, se je zvrstilo na poti v Slovenijo na desetine Nemcev.

Pa naj po vsem tem še mislimo, da prihajajo k nam v Kanado z dobrimi nameni? Nekateri od kulturnikov pač, ne pa tisti, ki vse te nastope organizirajo. Vzemimo le silvestrovanje, ki so ga začeli v Torontu organizirati zadnja leta. Tako kulturo, kot je prinesejo takrat, zmoremo mi sami. In ne le da s tem silvestrovanjem finančno škodijo našim slovenskim organizacijam.

Bog daj, da bi prišel čas, ko se bomo res lahko prijateljsko povezovali z brati in sestrami v Sloveniji, da bomo iskreno zaželeni, kadar mi pridemo tja in prav tako oni, ko pridejo k nam. A da bo do tega moglo priti, se bodo

morale slovenske oblasti odpovedati policijskim, špijskim metodam in sprejeti osnovna načela demokracije in človečanskih pravic. A prav ta primer, ki sem ga 11. septembra doživel na Ljubelju, priča, kako daleč so še slovenske oblasti do tega. Če so upale mene kot dokaj vidnega verskega predstavnika v Torontu zavrniti kljub vizi kot nezaželenega, naj vedo, da bo tudi slovenska skupnost v Torontu vedno bolj čuječa in da bodo oni, ki prihajajo k nam na zunaj v ovčjih oblačilih, pa so znotraj grabežljivi volkovi, vedno manj zaželeni.

Janez Kopač CM

MI PA IMAMO DRUGAČNE VZORE!

Na romanju v Midland je g. Stanko Pleško, predsednik „Tabora“ v Torontu, 9. septembra t. l. takole govoril:

Spet smo prišli v Midland, na posvečena tla kanadskih mučencev. Za večino od nas ima to romanje dvojni pomen: prvi, da si v spomin prikličemo čase in kraje, kjer so francoski jezuiti indijanskim plemenom oznanjali Kristusov evangelij in za ta nauk dali svoja življenja; in drugi — da se oddolžimo spominu naših bratov in sester, ki so v času 2. svetovne vojne in še posebej pod terorjem komunistične revolucije slovenskemu narodu reševali svobodo in krščanska izročila. V bistvu tega boja ni nobenih razlik: vse je del tistega večnega nasprotja med dobrim in zlom, ki je gorelo od nekdanj in ne bo ugasnilo do konca časov. Razložek je morda le v tem, da nam Midland pomeni osem mučencev, ki so proglašeni svetnikom, naše slovenske žrtve pa gredo v desetisoče, ki so zaenkrat še zasramovani in katerih velika večina nima posvečenega groba, ne križa na njem.

Ni še prišel čas, da bi mogli poklekniti na množični grob slovenskih ljudi. Za ta čas čakanja nam je božja Previdnost naklonila ta košček zemlje na kanadskih tleh, na katerem smo si s skupnimi močmi postavili ta spominski križ, v spomin na težke čase in velike žrtve, obenem pa tudi kot poročstvo upanja na boljše dni.

Na slovensko zemljo je to spomin. Trava, grmičje, med temi pa križ z napisom, da je bil postavljen v spomin slovenskim ljudem, tistim, ki so bili zvesti Bogu, svojemu domu in svojim družinam, — pa se jim je prav to štel v tako velik zločin, da so bili zverinsko mučeni in brez sodbe pomorjeni. Le pogledjmo okoli sebe na te kamne, ki so kot grobovi posejani okrog križa in berimo: Turjak, Jelendol, škofja Loka, Št. Vid, Teharje, Kočevski Rog... In koliko jih še manjka! Kamen bi bil na kamnu, če bi zaznamovali vse kraje, kjer je tekla nedolžna kri.

To niso samo mrtva imena krajev nekje na Slovenskem; ne — za vsakim je gora uničenih upov, neuslišanih prošenj in ugaslih oči; za njimi je morje nepopisnega gorja, trpljenja, mučenja in krvi. Daleč so že tisti dnevi, zato je težko doumeti našo bolečino. Pa vzemimo primer, ko neznanci v Torontu tega ali onega odpeljejo v noč in ga ni več. Taka bolečina je to, da žene norijo, bogati sorodniki plačujejo milijone, samo, da rešijo življenje. Na Slovenskem je bilo prav tako in še huje, ker pri nas ni bilo upanja na vrnitev in je število takih primerov šlo v tisoče, naše matere

niso imele pomirjevalnih tablet, naše družine niso imele milijonov, da bi jih ponujali v odkupnino, ampak so se zatekali k molitvi in, ko je bila mera polna, so se uprli. **Za dom, za mirno življenje, za vero in za izročila očetov so segli po orožju.** Nič drugega niso zahtevali — teh svetinj pa si niso pustili vzeti!

V tem boju niso bili premagani, branili so življenja, slovenski narod so obvarovali gotovega uničenja, nazadnje pa so bili za to nesebično delo izdani in pomorjeni, namesto križa na grob pa je komunist nanje vrgel še pečat izdajstva.

Štirintrideset let in več je od takrat. Časi so se spremenili, bolečina pa je ostala. Prišli smo že tako daleč, da mnogi sam spomin na vse to trpljenje odrivajo od sebe in upajo, da bo sčasoma vse zvoedenelo in bo na slovenski zemlji zavladal mir, kot da se ni nič zgodilo. Na žalost se ta bolezen loteva tudi nas. Ljudje v vedno večjem številu hodijo domov na obisk in ko se vračajo, vedo povedati, da je Slovenija lepa, da jih nihče ni klical na policijo, da ljudje boljše žive, kot so pred vojno; ne vidijo pa dejstva, da v Sloveniji svobode ni, da so boljše službe, poceni hrana in izleti samo za partije, da komunistična partija izvaja celo pritisk na mlade fante, da gredo proti svoji volji v semenišče, da so idejni nasprotniki režima še vedno zapostavljeni in klevetani in da je Kočevski Rog spet ne-prehodno zastražen.

Saj ni nič napak, če kdo obiše stari kraj, toda vsak naj sam sebe presodi, če je toliko močan, da bo tam govoril kot svobodnjak, kimavci in strahopetci naj pa domov ne hodijo, ker prevelik je greh pljuvati na mrtve prijatelje.

Ali niso vse to znaki strahu in znamenje, da toliko opevane zmage in svobode ni, nam pa opomin, da mučeništva naših bratov nismo vredni, ker jih pre malo cenimo. Čas piše zgodovino in dostikrat tudi izreka obsodbo. Koliko takojmenovanih „herojev“ je že klonilo pod težo svoje vesti, čeprav zločinov ne priznajo! Drugi nekaj jecljajo o revoluciji, ki pač zahteva žrtve. So pa tudi tisti oprezneži, ki so za vse in proti vsemu, pa jim je bilo treba potokov krvi in 34 let časa, da so se prikopali do nejasnega spoznanja, da je le bilo nekaj narobe. Te vrste moderni spreobrnjenci so tudi med nami; posebno mesto zavzemajo tisti, ki bi nas po vseh postavah morali voditi skozi razburkane čase, pa jih je sram misliti na preteklost, s strahom gledajo v bodočnost, želijo samo to, da bi jih ljudje poslušali in jim kot backi sledili.

Mi pa imamo drugačne vzore!

Naši fantje in dekleta so bili drugačnega kova ljudje. Ko je bil narod v nevarnosti, so takoj vedeli, kje je njih mesto in kaj je njihova dolžnost. Na osebne koristi niso mislili, za narod so šli v boj, za narod so bili žrtvovani, ker so vedeli, da brez žrtev ni bodočnosti.

Ko mislim na našo narodno tragedijo, mi razum enostavno odpove. Odgovor na tisti veliki ZAKAJ je treba iskati v božjih načrtih in se sprijazniti z mislijo, da je komunizem božji bič, ki nas tepe za naše prestopke. Grešili smo vsi: tisti, ki so nas učili, pa svojega nauka niso živeli, in tisti, ki smo poslušali, pa tega nauka nismo sprejeli zares. **Bog pa je izbral najboljše, cvet slovenske mladine, da z njihovo krvjo izmije narodovo krivdo.** Ta kopol očiščevanja traja že skoro 38 let in nihče ne ve dneva, ko bo končana. Bog ve, če bo kdo od nas dočakal tisti dan, gotovo pa je, da dan odrešenja za slovenski narod pride, ker toliko nedolžne krvi ne more biti zastoj prelite. O, kako veličasten bo tisti zmagoslavni dan pravice! Slovenski narod bo od vseh strani romal na grobove slovenskih mučencev in pel hvalnice Bogu in našim bratom po krvi. Prepričan sem, da bodo mnogi

prištetih svetnikom, na zemljo pod Triglavom se bo vrnilo veselje, vrisk in pesem bosta napolnila naše vasi in sonce bo pogledalo skozi oblake sedanje žalosti ter naznanilo nov dan resničnega miru in sreče. Tedaj bo poplačano trpljenje, tile kamni bodo res samo še spomin, slovenski rod pa se bo zgrinjal pred spomenikom slovenskih junakov, ki so za vero in svoj dom darovali svoja mlada življenja. Slava jim!

Ob tretji obletnici Mauserjeve smrti

(21. prosinca 1977)

Dragi Korl!

Ne vem zakaj, a spomin mi je preblisnilo v trenutku, ko začeljem tele vrste, veličastno okolje in vzdušje, ki nas je zajelo, ko smo polagali v grob Jaroslava Kiklja in smo na prošnjo škofa dr. Rožmana zapeli namesto običajnih žalostink nad vse mogočno Tebe, Boga, hvalimo. Danes, po tolikih letih, ugotavljam z veseljem, da je bil naš škof Gregorij daljnovidec: v sleherni nedolžni žrtvi je videl seme boljše bodočnosti slovenskega naroda.

Nekaj podobnega se je zgodilo v Buenos Airesu pred nedavnim, ko sta ob bombnem napadu na hišo enega izmed ministrov sedanje vlade padla njegova čuvaja Hugo José Cardacci — 34 let star in Julio César Moreno — 33 let. Ko so ju slovesno pokopavali, je godba igrala Chopinovo Pogrebno koračnico, pa jo je na vsem lepem morala prekiniti, ker je šef policije general Juan B. Sasiaiñ zahteval, da namesto žalostinke zaigrajo borbeno koračnico. In potem so zazveneli zvoki ene najlepših argentinskih koračnic „San Lorenzo“, kajti šef policije je dejal: „...oba policista nista umrla, ampak živita med nami naprej!“

Poglej, Korl, drugo leto bo že štirinajst let, odkar sva sedela dolgo v noč — tisto noč, ko je Lanusse podrl generala Onganio — 8. junija, tri dni po Tvojem prihodu med nas (kako velika sila bi danes Argentina bila, ko bi generala Onganio pustili vladati samo še štiri leta več!!!) — in sva govorila o osebah, ki nastopajo v Tvojih Ljudih pod bičem. Marsikoga sem odkril, druge si mi pomagal poiskati Ti sam, nekateri so in bodo ostali neznanke. Morda jih bodo vestni zgodovinarji po dolgih letih odkrili.

Upam pa — bolje povedano — trdno sem prepričan, da bodo tisti zgodovinarji dali tudi Tebi častno mesto, ki Ti pripada. A vse to so zemeljske stvari. Ti si danes, če smem tako zapisati, že našel

mesto v zboru izvoljenih in gledaš Vsemogočnega iz obličja v obličje. Takrat gotovo govorita o vseh pobitih na Turjaku, ki si jim bil živa priča, o vseh pobitih v kočevskih gozdovih in drugod, o katerih si slišal istočasno kot Kocbek in Brejc alias Javoršek, pa si se zagrizel vase in to bolečino prenesel v zdomstvo. Ti mrtvi bataljoni, kakor o njih piše Jože Krivec, tiste žrtve o času pod streli, ki jih je ohranil Ivan Korošec, vsi Tvoji Ljudje pod bičem, vsi tisti, ki so v zdomstvu prezgodaj odšli v onostranstvo, kakor naš nepozabni dr. Gregorij, vsi to so ta ali način sleherni dan, vsako uro, tudi v drobnih minutah počitka med delom ali po delu živeli v Tebi: za njih dobro ime si izgorel prezgodaj.

Veš, odkar so ubili Emmra, ne jokam več, čeprav mi ob tej ali oni pesmi ali besedi, ki me spominja na leta med vojno, postanejo včasih oči vlažne. Ni me sram priznati, ker Gorenjci smo pač taki: na zunaj trdi, da se Bog usmili, na znotraj pa tako mehki, da bi nas z lahkoto oželi. Tudi o tej svojevrstni podobi Gorenjca sva tisto noč govorila. Še danes mi zvene v ušesih Tvoje besede, še bolj pa tiste, ki si jih govoril študentom na Srednješolskem tečaju.

In zgodilo se je, česar si nisem mogel nikdar predstavljati. Jeseni 1977 je slovenska mladina v Buenos Airesu izdala v Tvoj spomin risbo Tvojega obraza, pod njim pa zapisala besedilo, ki je bilo izbrano potem, ko je neka akademičarka prebrala vsa Tvoja dela. Besedilo je tole: „Nekoč, to vem, bo prišel večer, ko bomo vsi sneli maske z obrazov in drug drugemu pogledali v oči. Tedaj bo marsikdo z dlanmi pokril oči, zakaj čelna kost bo odprta na široko, kakor duri in misli bodo v branje vsem. Tisti večer bo čudovito lep...“

Korl! Zdaj, ko lahko vidiš žrtve, vidne in nevidne, ki jih je naš narod moral pretrpeti, Te prosim samo eno: moli za to in prosí Vsemogočnega, naj Sv. Duh razsvetli srca tistih, ki bodo v kritičnih trenutkih slovenskega naroda vladali nad njim, da se bodo znašli in našo kri v očetnjavi rešili za vedno, s tem pa tudi dali krepko zaledje Sloveniji v svetu, ki nam jo je bilo mogoče ustvariti, ker smo med seboj imeli take velikane duha, take može dobrega srca, take samorastnike, ki so kljubovali vsem sovražnim vetrovom, kakor so opisani v Tvojih delih. In kakor si bil Ti sam!

Dragi Korl! Moli za nas, pomagaj nam, še bolj pa naši mladini, saj brez božje pomoči ne bomo dosegli ničesar.

Pozdravi mrtve bataljone in skupaj z njimi zapojte zahvalno pesem tisti dan, ko bo naša Slovenija sama sebi svoj gospodar!

Tvoj

Pavle

Romanje v Midland

Že dolgo vrsto let romajo Slovenci iz Toronta in okolice na kanadsko božjo pot v Midland, kjer stoji mogočna cerkev na čast kanadskih mučencev, čsmerih jezuitih, ki so prišli oznanjat krščansko vero Indijancem in so vsi pretrpeli strašno mučeniško smrt.

Cerkev je sezidana na vzpetini, na pobočju pod cerkvijo pa stoji slovenski spominski križ, postavljen v spomin vsem desetstisočim, ki so med vojno in komunistično revolucijo zaradi krščanskega prepričanja tudi morali pretrpeti mučenja in smrt.

Pri tem križu se zberejo romarji in tu s spominskim programom prično spored romanja. Tako je bilo tudi letošnjega 9. septembra.

Krasen, že kar jesenski dan je privabil romarje od blizu in daleč. Predsednik DSPB Toronto, g. Ciril Preželj, je ob pol dvanajstih s pozdravom vseh navzočih pričel spored in za uvod prebral iz Sv. Sl., kako je slovenska mladina romala z Brezij v Kočevje v zadoščevanje za grozote med vojno in ob koncu vojne. Nato se je predsednik DSPB Tabor Toronto v lepem govoru poklonil žrtvam komunizma, nakar sta oba predsednika spremljala go. Petrič, mater dveh vrnjenih in pobitih sinov-domobrancev, ko je položila venec pred spominski križ, g. Otmar Mauser pa je prižgal veliko svečo, prineseno in blagoslovljeno na Brezjah. S krasno deklamacijo je počastil spomin naših padlih junakov g. Vilko Čekuta, moški zbor pa je pod vodstvom g. Klemenčiča občuteno zapel tri pesmi za zaključek programa pri križu.

Sledila je pobožnost križevega pota. Z vso zbranostjo so romarji odgovarjali g. Plešku, ki je vodil križev pot, in vsa množica se je pomikala z molitvijo in petjem od postaje do postaje, ki so razmeščene v bregu nad cerkvijo.

Ker je tu vsako nedeljo več romarskih skupin, je tudi težje priti na vrsto za sv. mašo, ki jo ima slovenska skupina že ves čas ob pol dveh.

Že pred določeno uro so romarji napolnili cerkev, ki ima 600 sedežev, precej jih je stalo za klopmi. Sv. mašo je daroval škof dr. Lojze Ambrožič in sicer za pokojnega škofa Gregorija Rožmana za dvajseto obletnico njegove smrti. Somaševali so pa še č. gg. Časl, Ceglar in Klemenčič. Tudi pridigal je škof Ambrožič in poudaril pravilnost Rožmanovih naukov. Maši so sledile pete litanije in blagoslov. Pevski zbor iz fare Brezmadežne (Nev Toronto) je z ubranim petjem še povzdignil bogoslužje.

Bog daj, da bi dolgo v tako lepem sodelovanju obe borčevski organizaciji prirejali ta vsakoletna romanja in na tako lep način ohranjali časten spomin našim padlim borcem za svobodo.

Mimi Mauser

Minilo je leto...

Bogo Pregelj je stopil v večnost 27. oktobra lansko leto, a zdi se, kot da bi bilo to šele včeraj.

Ob obletnici smrti dragega soborca objavljamo del dnevnika, ki ga je pisal zadnje dni svojega domobranskega življenja.

Leto 1945:

5. maja — sobota: Ob 20. uri iz Vel. Lašč umik na Koroško. Zastopal komandanta bataljona.
6. maja — nedelja: Ob 2 v Pijavi gorici; ob 8 odhod skozi Ig v Črno vas, na položaju ob 14; položaj zavzet — zaseden.
7. maja — ponedeljek: Na položaju. Med 4.—7. uro bil zadnjič doma skupaj z Jožetom (bratom, op. ur.).
8. maja — torek: Ob 4,45 na odseku. 62. četa zajela 2 avtomobila in 1 motor od partizanskega štaba (OZNA). Ob 20 odhod iz Črne vasi.
9. maja — sreda: Ob 6.30 prišli (peš) na položaj Zapogje-Voglje pri Kranju. Ob 18 odhod proti Tržiču. Ob 23.30 Tržič.
10. maja — četrtek: Ob 10.30 iz Tržiča, ob 14 pri sv. Ani; ob 16 62. četa in 64. četa na položaj pri tunelu.
12. maja — sobota: Partizani napadli komoro pri Tržiču. šli na pomoč. Ob 6 nazaj. Ob 11.30 obe četi prešle tunel. Jaz čez vrh Ljubelja z motorjem. Ob 14 v Borovljah. Ob 18 v Vetrinju. Ob 17.30 predali orožje Angležem pri Huberšem gradu nad Dravo. Partizani v gradu kot posadka.
13. maja — nedelja: Komandant lagerja major Bering civ. — major Jonhson voj.
14. maja — ponedeljek: Bataljoni formirani po brigadah vršijo vežbanje naprej. Našel Jožeta, Ivota, Jankota, Marjana Gostiničarja in svaka njegovega.
19. maja — sobota: Brigade reformirane v polke: 4 polki in tehnični bataljon ter topniška divizija. I. Cof, II. Rupnik, III. Kunstelj, IV. Mehle. Teh. bataljon: škof. Stamenkovič bi moral formirati še en polk, ko pride.
21. maja — ponedeljek: Predal bataljon novoodrejenemu komandantu bataljona majorju Bohu.
22. maja — torek: God ppolk. Cofa. Mu čestital. Bil dežurni oficir v polku.
25. maja — petek: Prišel Stamenkovič s svojo gardo iz Novega mesta.
27. maja — nedelja: Tehnični bataljon odšel v Slovenijo ob 7 major škof — Pliberk. Policija, ppolk. šturm, P. P. ostala.
28. maja — ponedeljek: Ob 10 4. polk — Gorenjski, major Mehle — Pliberk.
29. maja — torek: Ob 10.30 3. polk major Kunstelj in divizij in major Stamenkovič. Pliberk.
30. maja — sreda: Ob 10 2. polkovnik Rupnik. Pliberk. Ppolk. Cof ob 19 razreši dolžnosti častnike polka.

31. maja — četrtek: Pri ppolk. Cofu ob 9—11. Ostal v Vetrinju. Polkovnik Vizjak poslednji zapustil divizijo. Ostal potem v Celovcu. Jaz sem pustil prtljago na avtomobilu.
21. junija — četrtek: ppolk. Cof s transporti v Italijo — Poljaki... Buda, Frakelj.
16. julija — ponedeljek: Berlota in še dva druga odšla v Italijo.
12. avgusta — nedelja: sestanek vseh oficirjev.
30. avgusta — četrtek: Stamenkovič (prišel iz Čezene v Forli) ob 14.30 odšel z avtom proti Koroški.
6. septembra — četrtek: Prišel dr. Krek z avtom iz Rima (v Forli), ostal od 5—6.
7. septembra — petek: Prišli dve študentki iz Arnasa. Stamenkoviča srečali v Arnasu preteklo nedeljo (2. sept.), okoli 10.30.

Gornje podatke sem po posredovanju soproge ge. Jelke izpisal iz dnevnika tako, kot jih je pok. Bogo sam beležil v tistih dneh.

Za objavo le-teh ge. Jelki iskrena hvala.

V imenu soborcev: R. Bras.

B. M.

DR. CIGAN IN ČRNA ROKA

(Nadaljevanje in konec)

2. Diverzantski triki

Glavni vzrok zakaj toliko ljudi kljub popolni neutemeljenosti marsikatero njegove zgodovinske trditve nasede Vidičevemu pisanju, pa so razni literarni triki, ki se jih avtor poslužuje za prikrievanje neobstoja veljavnih zgodovinskih dokazov.

Za pravovernega komunista zgodovinopisje ni samo sebi namen. Njegova glavna naloga ni odkrivanje zgodovinskih dejstev, kakršna so bila v resnici, marveč zgolj zbiranje in ustvarjanje propagandnega materiala za zmago ali utrditev komunistične revolucije. Kot piše v uvodu svojega dela „Pregled zgodovine narodnoosvobodilne borbe v Sloveniji“ (I. knjiga, str. 7) dr. Mikuž, „pisanje zgodovine... ne more biti le 'pisanje zaradi pisanja', temveč mora zgodovina ali zgodovinski pregled nečemu služiti, to je tistemu, kar zgodovino ustvarja, ljudskim množicam.“ Zato njegovo „izčrpno prikazovanje gradiva po čisto znanstveni metodi“ obstaja v tem, da črpa vse dokazno gradivo za svojo zgodovinsko pripoved skoro izključno iz enega samega vira — iz komunistične vojne literature.

Odkrivanje resničnosti zgodovinskih dejstev zanima komunističnega

zgodovino pisca le v toliko, v kolikor mu poznanje teh dejstev nudi možnost za svobodno sestavljanje takih „zgodovinskih“ pripovedi, kakršne najbolj ustrezajo trenutnim zahtevam komunistične agitacije in propagande.

V komunističnem zgodovino pisnem slovarju „dokumentacija“ ne pomeni dejavnosti zbiranja in kritičnega preverjanja zgodovinskih virov za ugotovitev zgodovinske resnice, temveč dejavnost zbiranja in ustvarjanja takih „zgodovinskih“ podatkov (resničnih ali izmišljenih, vseeno), ki so potrebni za usmerjanje javnega mnenja po načrtih partije. Klasičen primer tovrstne zgodovinske „dokumentacije“ so bili podatki, na podlagi katerih so izrekala svoje obsodbe sodišča Stalinovih čistk ali „ljudska sodišča“ nove Jugoslavije, v Vidičevi knjigi obtožbe črnorokstva proti salezijancem na Lisičjem ali proti kanoniku dr. Janezu Kraljiču, v „Sv. Urhu“ Podbevškove pa fotomontaža „františkana-dominikanca-meniha Staneta Kukovice“.

Tudi beseda „reportaža“ ima v komunističnem zgodovino pisnem izrazoslovju čisto drugačen pomen kot smo ga vajeni v demokratičnem zgodovino pisju Zapada. Ne pomeni pričevanje neposrednega gledalca ali poslušalca, ki svoje gledalce ali poslušalce (preko modernih obveščevalnih sredstev) sproti obvešča o poteku kakega dogajanja. V komunistični partizanski literaturi pomeni „reportaža“ več ali manj umetniško, svobodno obdelavo kakega motiva iz narodnoosvobodilnega boja za recitacijo na odru. Bistveno pri tej recitaciji je bilo, da ob spremljavi šumov, meklicov in glasovnih poudarkov čustveno učinkuje, potegne poslušalce nehote za seboj ter na ta način usmeri hotenje množice k ciljem „narodnoosvobodilnega“ boja v smislu komunistične revolucije (glej: Težka ura, izbor partizanskih iger, Ljubljana 1967, str. 160). Klasičen primer „reportaže“ v tem pomenu imamo pri Vidicu na str. 341–345. Sicer pa je ves njegov „reportažni“ zapis pravzaprav „reportaža“ v omenjenem partizansko-komunističnem smislu, to je zahtevam propagande prikrojeno dramatiziranje motivov iz dobe „narodnoosvobodilnega“ boja brez ozira na njihovo resničnost ali neresničnost.

Vsi različni triki, ki se jih v svoji knjigi poslužuje Vidic, imajo isti namen: odvrniti bralčevo pozornost od glavnega vprašanja sleherne pripovedi, ki hoče veljati za zgodovinsko resnično, to je od vprašanja, če se opira na zanesljive dokumente in priče ali ne.

Vojni zvijači, ki obstaja v tem, da s stranskim manevrom sovražnikovo bojno silo spelješ v drugo smer od svojega glavnega napada, pravimo diverzija, diverzantski manever. Zato vse Vidičeve trike, namenjene

1 Na strani 87 letošnjega „Vestnika“ pisec te-le razprave omenja neko fotomontažo, na kateri je videti škofa dr. Rožmana v družbi SS-generalu Erwina Rösenerja. Z ozirom na to embo dr. Stanko Kociper v pismu uredništvu „Tabora“ na 239. strani tega lista pojasnjuje, da je tolikokrat po režimu objavljena slika z domobranskega mimohoda pred uršulinsko cerkvijo v Ljubljani resnični posnetek in ne fotomontaža, in pravilno pristavlja, da tista slika v ničemer ne more pustiti najmanjšega madeža na veliki osebnosti Gregorija Rožmana. (Op. ured.)

preslepljevanju bralcev, obravnavamo pod skupnim naslovom „diverzantstvo“. Najbolj rabljeni se nam zdijo tile triki:

a) Aglomeracija (kopičenje)

Okoli trditve (posebno pred njo), ki zanjo nima nobenih dokazov, nagrmaadi pisec cel gozd najrazličnejših drugih zgodovinskih podatkov in sodb (resničnih ali neresničnih). Ob tem dolgem nizu raznovrstnih, več ali manj zanimivih, več ali manj umestnih podatkov naj se bralčeva pozornost razbije, utruji iz zmede do take mere, da docela spregleda dejstvo neutemeljenosti tiste piščeve trditve. Posebno če je bralec nevešč komunističnih „dokumentacij“, to je diverzantskih trikov, težko opazi, da piščeva trditev kljub vsemu temu ogromnemu gozdu (ali smetišču) najrazličnejših drugih podatkov ni nič bolj dokazana, da je vse to le umetna megla, ki naj zakrije praznino dokumentacije. Za zgled take aglomeracije lahko služi ogromno smetišče vsevrstnih podatkov, ki jih je Vidic nametal okoli svoje nedokazane in nedokazljive trditve, da so salezijanci na Lisičjem sodelovali s „črno roko“ (Po sledovih I, 362-376).

b) Šok (sunek, pretres)

Ta trik obstaja v praktični uporabi psihološkega zakona, da naglo in silovito razburjenje človeku zelo zmanjša ali celo popolnoma zamegli zmožnost trezne presoje kakega dogodka. Pisec predoči bralcem s kar se da živimi barvami nezaslišano grozovitost kakega dogodka in čim globlje pretrese bralčevo domišljijo. Nato pa brez kakih dokazov odgovornost za tisto grozovitost enostavno naprti kakemu partiji neljubemu človeku, računajoč, da se bo bralec pod šokom (silnim vtisom) grozovitosti tistega dejanja brez premisleka nagonsko postavil na stran nečloveško mučene žrtve ter iz dna duše zasovraži kot zverinskega morilca in mučilca tistega, kateremu je pisec zločinstvo naprtil.

Efekt šoka komunistični zgodovinopisci toliko laže uporabljajo, ker imajo na razpolago že vnaprej izdelane klišeje z repertoarjem najogabnejših zločinsev, s katerimi mora biti samoumevno obremenjen vsak vidnejši in nevarnejši (sposobnejši) nasprotnik partije. Vsak tak človek je vsaj pijanec, shizofrenik, vlačugar ali sadist, izdajalec, špijon, če že ni vse to obenem. Nasprotniki partije se obvezno vdajajo ubijanju otrok in starcev, paranju trebuha svojih žrtev, posiljevanju, prerezovanju ženskih prsi, prebadanju spolovil, itd. V vseh komunističnih zgodovinskih spisih katerikoli komunistične revolucije kjerkoli po svetu, povsod so v rabi ti preiskušeni repertoarji.

Poučen primer uporabe šoka imamo v Vidičevem podrobnem opisu nezaslišanega zverinstva Jožeta Gruma nad svojo bivšo ljubico Francko. Edini dokaz, ki ga Vidic more navesti za resničnost tega dejanja, je pričevanje njegove čudežne svetilke — njegove domišljije. Grumovega dejanja sam nikoli ni videl in mu ga tudi nihče ni mogel opisati, grozovitost tiste-

ga umora si je sam izmislil. Grum Jože je seveda že mrtev. Že l. 1945 je bil na grozovit način ubit z drugimi vrnjenimi domobranskimi oficirji. Po 30 letih od njegove smrti si je Vidic lahko mirno privoščil tako ostudno izmišljotino na njegov račun, saj se mrtvi ne morejo braniti.

c) Fragmentacija (razdrobitev, razkosanje)

Včasih je komunistični zgodovinar prisiljen poročati o kakem zgodovinskem dejstvu, ki partiji sicer ni v čast, pa se tudi ne da kar tako zamolčati, ker je preveč javno in znano.

Če bi ta táko zgodovinsko dejstvo opisal vse naenkrat od konca do kraja, bi bralci iz celotnega pregleda tistega dejanja brez težave razbrali, da je za tisto dejanje odgovorna partija. Zato zgodovinar tisti zgodovinski dogodek po svoje razkosa in razčleni na posamezne sestavine, nato pa nam posamezne dele istega dogodka opiše ločeno, v daljših presledkih, enkrat tega, drugič drugega, v čisto drugem okviru. Kot če bi bolniku med jedjo v daljših presledkih po kapljicah dajal nevarno zdravilo.

Ker je med enim in drugim delom opisovanja istega dogodka vrinjena dolga vrsta drugih dogajanj, ki imajo s tistim dogodkom komaj kako logično zvezo, količkaj nepazljivi bralec izgubi zvezo med opisom posameznih delov istega dogodka. Ker ne primerja posameznih opisov med seboj, ne pride na sled dejstvu, da je pravi krivec tistega zločinskega dejanja, partija, ne pa tisti, katerim ga komunistični zgodovinar pripisuje.

Klasičen primer takega fragmentaričnega, načrtno razdrobljenega podajanja za partijo neprijetne zgodovinske resnice nahajamo pri Vidicu pri navajanju števila likvidiranih (to je, z atentatom ali s tajnim odgonom na morišče, ne v vojaškem spopadu ubitih) slovenskih ljudi na eni in na drugi strani obeh bojujočih se slovenskih taborov, komunističnega in protikomunističnega).

Ves Vidičev „dokumentarno-reportažni zapis“ je namenjen opravičevanju strašnega pokola domobrancev po vojni. Zato avtor na dolgo in široko opisuje posamezne primere domobranskega „zverinstva“ ter navaja imena in števila domobrantskih žrtev (resničnih ali le podtaknjenih) v posameznih primerih, da bi privedel bralca do zaključka, kako naravno, pravično in celo potrebno je bilo, da je partizanska vojska po vojni likvidirala celotno domobrantsko vojsko.

Vendar boš zaman iskal v njegovi knjigi vsaj približno celoten seznam žrtev domobranskega „zverinstva“ in zastoj boš iskal v njej vsaj približno celoten seznam žrtev komunistične ljubezni do naroda. Zakaj? Ker obstaja nevarnost, da bi pazljivi bralec primerjal število žrtev izdajalskega protikomunističnega tabora s številom žrtev domovini zvestega komunističnega tabora in bi se izkazalo, da število Slovencev, ki jih je zverinsko mučila in likvidirala edinstvena ljubezen partije do slovenskega naroda, vsaj desetkrat presega številke seznama žrtev katerikoli „črne roke“. Ob primerjanju celotnega števila žrtev na eni in na drugi strani obeh boju-

jočih se taborov bi pazljivi bralec utegnil priti do zaključka, da je knjiga „PO SLEDOVIH ČRNE ROKE“ verjetno NAJBOLJ LAŽNJIVA ZGODOVINOPISNA KNJIGA v Evropi, ne pa do zaključka, da je „črna roka“ bila najbolj podivjana, edinstvena tovrstna organizacija v okupirani Evropi“.

Niti zdaj, po 30 letih od konca druge svetovne vojne, ne najdeš niti enega slovenskega ali sploh jugoslovanskega komunističnega zgodovinarja, ki bi objavil ali vsaj poskusil objaviti celotno število žrtev komunističnega in protikomunističnega tabora. Noben komunistični zgodovinar se do zdaj ni lotil odgovora na tale vprašanja:

a) Koliko slovenskih ljudi so v prvem letu „narodnoosvobodilne“ vojne (od 22. julija 1941 do 22. julija 1942) likvidirali „izdajalci“ in koliko jih je v tem času likvidirala „domovini zvesta“ OF, bodisi direktno, bodisi indirektno z draženjem in izzivanjem italijanske vojske ali z izročanjem (prikritim ali odkritim) seznamov protikomunističnih oseb tej okupacijski vojski, da jih je kot „podpornike OF“ ali kot „člane partizanske vojske“ likvidirala.

b) Koliko slovenskih ljudi je v drugem obdobju (od 22. julija 1942 do 8. septembra 1943, to je do italijanske kapitulacije) likvidirala „domovini zvesta“ OF in koliko so jih v istem času likvidirali „izdajalci“.

c) Koliko slovenskih ljudi so likvidirali v tretjem obdobju (od 8. septembra 1943 do 9. maja 1945, to je do umika protikomunističnih borcev iz Slovenije) „izdajalci“ in koliko jih je v tem času mučila in likvidirala OF.

č) Koliko slovenskih ljudi je samo v prvem letu po vojni likvidirala OF, to je partija, in koliko so jih v vseh povojnih letih likvidirali „izdajalci“.

Ti zgodovinski podatki nujno spadajo v slovensko zgodovino o „narodnoosvobodilnem“ boju. Kdaj jih bo slovenski narod dobil? Zakaj jih partija ne objavi?

Podoben primer serviranja zgodovinske resnice po kapljicah v predvidnih presledkih nam nudi Vidic v svojem poročanju o izročitvi in pokolu domobrancev. O pokolih domobrancev v Kočevskem rogu, v Teharjih, v št. Vidu, v Hrastniku, v Hudi luknji in drugod sploh ne pove besedice.

Po še drobnejših in redkejših kapljicah pa nam posreduje zgodovinsko resnico o dobrih zakulisnih zvezah in odnosih slovenskih komunistov s fašističnimi (in nacističnimi) okupacijskimi oblastmi, navkljub vsej ogromni umetni megli nespravljivega sovraštva med enimi in drugimi. Znana sodelavka OF se poroči s šefom gestapa v Kranju (I, 197). Dejstva Vidic ne more utajiti, ko pa je bilo znano po vsem mestu. Izgovarja se, da je dekle morda bila povezana z OF po naročilu gestapa. Toda veliko bolj verjetno je, da se je tesneje povezala z gestapom po naročilu OF. Le tako se da razložiti, da je pozneje vosovci niso likvidirali. Italijanska okupacijska oblast, ki je neusmiljeno streljala protikomunistične slovenske kmete, katerih sezname so ji dajali komunisti, je ponovno izpustila na

svobodo znane sodelavke OF, o katerih sam Vidic ve povedati, kako za-
služne so bile za KP in kako nevarne protikomunističnim borcem (I,
364-365).

d) Asociacija (pridružitve, povezava)

To je star trik. Poznali so ga že tisti gospodje, ki so dali križati Je-
zusa v družbi dveh pravih razbojnikov, da bi se lažje prepričalo neuko
ljudstvo, kako velik zločinec je bil tudi Jezus. Ta trik izhaja iz psihološkega
dejstva, da ljudje rajši verjamejo v slabe strani in lastnosti sočloveka,
kot v dobre, in da fizična povezanost ene osebe z drugo v podzavesti pre-
prostega človeka zlahka povzroči sum ali gotovost moralne podobnosti
obeh oseb. Ko vidimo poštenega človeka v družbi nepoštenih ljudi, se nam
kaj hitro zbudi sum, da tisti človek morda le ni tako pošten, kot se nam
je zdel.

Zanašajoč se na ta dva psihološka zakona komunistična sodišča in
komunistični zgodovinarji radi predstavijo nedolžnega človeka, ki bi ga
radi obsodili kot zločince, v družbi resničnih zločincev, češ, ko bodo ljud-
ske množice vidle splošno znanega poštenjaka na isti zatožni klopi s
splošno znanimi resničnimi zločinci, jim bo že sam pogled na skupno za-
tožno klop omajal vero v poštenost obtoženca. „Nekaj hudega je že moral
storiti, sicer si ga sodišče ne bi upalo postaviti na isto zatožno klop z re-
sničnimi zločinci“, bodo rekli ljudje.

V upanju na učinkovitost tega starega trika je komunistična stran-
ka Slovenije avgusta 1. 1946 uprizorila v Ljubljani proces proti glavnim
vojnim zločincem Slovenije. Skupaj z SS-ovskim generalom Rösenerjem in
z gauleiterjem Rainerjem, vrhovnima zastopnikoma nemške okupacijske
oblasti na Slovenskem, je bil obdolžen vojnega zločinstva tudi ljubljanski
škof dr. Gregorij Rožman.

Kdorkoli ga je osebno poznal, ve, da je dr. Rožman bil srčno dober in
plemenit mož, ves zavzet za rešitev slovenskega naroda, nasproten itali-
janskemu okupatorskemu okupatorju, še bolj pa nemškemu, saj je ta zaple-
nil vse cerkveno premoženje, na Gorenjskem in Štajerskem zatrl vse sa-
mostane, izgnal večji del slovenske duhovščine teh pokrajin. Niti enega
slovenskega človeka ni ubil niti mislil ubiti v vsem svojem življenju, v
dno duše ga je bolela bratomorna vojna med Slovenci in čeprav je obsojal
način „narodnoosvobodilnega boja, kakor ga je vodila partija, je izjavil,
da mu je žal vsakega partizana, ki pade, ker je škoda vsakega slovenskega
človeka. Ko so imeli Italijani zaprtega Toneta Tomšiča, tajnika komunistič-
ne stranke, je preko nekdanjega tržaškega škofa msgr. Fogarja (ki je bil
Slovencem naklonjen) naslovil na samega Mussolinija prošnjo za Tomšiče-
vo pomilostitev. To prošnjo je nesel v Rim salezijanski duhovnik dr. Blat-
nik. Mussolini je prošnjo odbil. Za tisoče slovenskih ljudi, ki so bili inter-
nirani v Italiji, je pri italijanskih okupacijskih oblasteh zastavil svoj ugled

ter dosegel izpustitev iz taborišča; tudi za take, ki so bili znani sodelavci OF.

Tega svetniškega dobrega, poštenega in za narod velezaslužnega Slovenca je komunistična oblast postavila v isto vrsto s takimi zločinci kot so bili vrhovni organi okupacijskih nemških sil na Slovenskem! Obtožila ga je, da je glavni vojni zločinec v Sloveniji, krivec vsega zla okupacijskih let, izdajalec naroda, odgovoren za vse zločine okupatorjev in protikomunističnega tabora.

Na zatožno klop vojnih zločincev ga je postavila ista komunistična oblast, ki je bila do tedaj z groznimi mukami pomorila že celotno domobransko vojsko brez sodbe in brez možnosti obrambe. Največji vojni zločinec je sodil največjega dobrotnika slovenskega naroda in ga skušal pred ljudstvom oblatiti s tem, da ga je sodil v družbi dveh najhujših vojnih zločincev na Slovenskem. Na isto zatožno klop in z istim namenom je partija postavila tudi generala L. Rupnika.

Podoben primer take zlohodne asociacije enega zgodovinskega dejstva z drugim, čeprav docela različnim, imamo na str. 371-375. Da zbudi v bralcih vsaj sum glede sodelovanja salezijancev na Lisičjem z obveščevalno službo „črne roke“, je Vidic svojo dolgo in dolgočasno pripoved o raznih obveščevalnih protikomunističnih organizacijah (o TOSu, o DOSu, o „U-7“ in o ne vem čem vse) povezal s pripovedjo o spovedi Marije Možina pri salezijancih na Lisičjem; češ, vse to je bilo tesno povezano med seboj, obveščevalne organizacije „Črne roke“ in salezijanci!

e) Bluf (zastaševanje z videzom večje moči)

Nekatere živali se pred sovražnikom branijo na ta način, da zavzamejo neprimerno večjo in grozljivejšo zunanjo obliko kot so v resnici (npr. mačka pred psom). Podobnega trika se od nekdaj poslužujejo tudi ljudje. Pravimo, da blufirajo.

Zavedajoč se, da ne ve skoraj nič točnega o „črni roki“, da nima na razpolago niti enega veljavnega dokumenta ali zanesljive priče, navaja Vidic celo pahljačo različnih izjav, ki so jih o njenem izvoru, o razširjenosti, o organizaciji in o njenem delovanju dali razni komunistični zgodovinpisci. Gre zgolj za ugibanja in mnenja, eden trdi eno, drugi drugo, eden to, drugi nasprotno. Vendar avtor računa, da bo tolika množica različnih, čeprav nedoločnih in nasprotujočih si „strokovnih“ izjav naredila na neizkušene bralce mogočen vtis njegove vsestranske informiranosti in znanstvene dokumentiranosti o „črni roki“ — (primerjaj I, 13-21; 371-374; 578-585).

f) Mentalna rezervacija (miselni pridržek)

Obstaja v tem, da uporabljaš iste besede v dveh različnih pomenih. Sam pri sebi (v svojem razumu) jim daješ čisto drugačen pomen od tistega, ki ga imajo v običajni govorici in v katerem jih bo razumel bra-

lec, če nima izkušnje o tej tvoji „dvojezičnosti“. Je tako, kot če bi nepošten krčmar v steklenicah z nalepko „Kraški teran“ gostom serviral dolenski cviček, zahtevajoč od njih, da ga plačujejo po cenah, ki so določene za kraški teran.

Ta trik je eden izmed najbolj uporabljenih v komunistični propagandni kamuflaži. Tudi v Vidičevem spisu. Že besede „dokumentarno-reportažni zapis“ so rabljene v dvojnem pomenu. Bralec naj razume v pomenu, ki ga imajo v nekomunističnem slovenskem jeziku: z veljavnimi dokumenti potrjena pripoved avtorja o preteklih dogodkih ali pripovedi prič, ki jih je avtor zaslišal in v svojem spisu navedel. Avtor pa jih razume v drugačnem pomenu, ker ve, da je resnica čisto drugačna: da gre večinoma za ali ponarejene dokumente, ali nalašč krivo tolmačene dokumente, za lažna ali docela krivo tolmačena pričevanja živečih, posebno pa mrtvih prič, da ne gre za zapis, temveč za več ali manj prosti spis v zgolj propagandne, ne pa v resnično znanstvene informativne namene. Ko avtor govori o „ljudskih množicah“ ali o „narodu“, ima v mislih zgolj partiji naklonjene ljudi, tudi če jih je le nekaj desetin. Z besedo „fašisti“ razume vse, ki se ne navdušujejo za komunizem; z besedo „reakcionarji“ vse, ki ne odobravajo komunistične akcije; z besedo „narodnoosvobodilni boj“ fizično uničevanje domačega prebivalstva, ki se upira komunističnemu poskusu zavojevanja državne oblasti; z besedo „razkrinkati“ razume isto kot naprtiti nasprotniku komunizma vse najpodlejše namene in dejanja; z besedo „soditi“ razume po potrebi isto kot mučiti koga do take mere, da prizna vse, tudi najbolj neresnične zločine, ki mu jih tožilci očitajo, ali pa isto kot koga nečloveško mučiti in nato ubiti, itd.

Partija ima pravi pravcati svoj nov jezik, poslužuje se istega slovarja kot drugi, toda iste besede rabi v popolnemo drugem pomenu. Dvojezičnost je eden izmed najučinkovitejših trikov njene taktike in strategije. Naj omenim le še enega: pri naših komunističnih „zgodovinpiscih“ pomenijo izrazi „sadist, krvnik, krvolok, zločinec“ redno odločnega in spretnega poveljnika kake protikomunistične vojne enote, kajti resen in sposoben nasprotnik komunistične revolucije ne more biti kaj drugega kot izvržek človeštva.

g) Dogmatizacija (proglasitev za dogmo)

Nekaterih svojih zgodovinskih ocen in postavk avtor niti malo ne skuša dokazati. Poslužuje se jih enotavno kot nekih absolutno veljavnih, neizpodbitnih in nedotakljivih resnic za dokazovanje drugih svojih trditvev. Ker se jih redno poslužuje na ta način, se neprevidni bralec nehote navadi na samoumevno resničnost tistih avtorjevih ocen in postavk ter jih brez premisleka sprejema — podzavestno se mu spremenijo v občeveljavne dogme in nedotakljive dokaze.

Najbolj običajne take dogme komunističnega zgodovinpisja, ki se jih tudi Vidic obilno poslužuje kot neizpodbitnega dokaznega gradiva so: vod-

stvo partije predstavlja višek človeške plemenitosti, nesebičnosti in mo- drosti; komunistična sodišča so posebljena pravica in nepristranskost, njihovi izreki so neizpodbiten zgodovinski dokazni material; komunistične likvidacije so brez izjeme dejanja nesebične ljubezni do naroda in nujne zahteve pravičnosti; nasprotniki komunistične revolucije ne morejo biti kaj drugega kot ali moralno ali umsko najnižje vrste ljudje, skrajni podle- ži ali blazneži; komunistična revolucija je nujen upor pravice proti kri- vici, resnice proti laži, plemenitosti proti zločinstvom, najsvetejše in naj- višje človeško dejanje; revolucija opravičuje in posvečuje sleherno sred- stvo, ki je potrebno za njen uspeh, umor katerekoli osebe, uničenje ka- terekoli narodne dragocenosti, žrtvovanje kateregakoli dela prebivalstva, izvajanje kakršnegakoli terorja — revolucija je ustvarjanje raja na zem- lji, zato je ni žrtve ne dobrine, ki bi jo bilo škoda; možganski trust re- volucije, njeni sprožilci in voditelji, so nezmotljivi tolmači celotnega sve- tovnega zgodovinskega dogajanja.

E — VZROK NENADNEGA "ODKRITJA" ČRNOROKSTVA DR CIGANA — KOCBEKOVA BOMBA

I — Kocbekova bomba raznese tridesetletno dezinformacijo — „domobranci niso bili vrnjeni in pobiti“

Zakaj je partija trideset let po „zmagi pravice nad krivico“ začutila potrebo, da ustvari tako velikansko strašilo v obliki neke do sedaj komaj znane „črne roke“? Zakaj je bilo potrebno čez vso mero umetno napihniti tisto nepomembno ilegalno domobransko ali četniško organizacijo, ki je zadnje leto vojne izvedla nekaj tajnih umorov, in narediti iz nje naenkrat najstrašnejšo teroristično organizacijo vse Evrope, krvoločnejšo in mogoč- nejšo od gestapa in od VOSA?

Odgovor ni težak. Zato, ker je Kocbek odkopal pobite domobrance.

Trideset let je partija trdovratno tajila in na razne načine prikrivala slovenski in mednarodni javnosti izročitev domobranske vojske in njen ce- lotni pokol. O zvižalni izročitvi, o strahotnem mučenju in o pokolu teh 11.000 (z novomeško skupino domobrancev, ki se ni mogla umakniti in je bila prav tako zvečine pobita, je bilo pobitih okoli 13.000 domobrancev) ni smela spregovoriti celih trideset let nobena jugoslovanska knjiga, nobena revija, noben časopis. To je bil najsvetejši tabu v Jugoslaviji. Njegovo nedotakljivost so zvesto spoštovale tudi vse podružnice partije v slovenskem zamejstvu, na Koroškem, na Goriškem in na Primorskem. Vsako poročilo o pokolu domobrancev so proglašali za izmišljotino hudobnih izdajalskih emigrantskih pisunov, ki skušajo z raznovrstnimi lažmi škoditi ugledu svoje napredne in človekoljubne domovine Jugoslavije.

Toda l. 1975, za tridesetletnico pokola, se je uradni zastor nad do nagega slečenimi, z ranami pokritimi ali docela razmesarjenimi trupli

13.000 slovenskih mož in fantov naenkrat dvignil tako visoko, da jih je lahko videla vsa Slovenija, vsa Jugoslavija in celo vsa Evropa.

Dvignil ga je za vselej bivši ugledni član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte (IOOF) Edvard Kocbek: Dvema tržaškima slovenskima književnikoma, Borisu Pahorju in Alojzu Rebuli je dovolil, da sta v tržaški slovenski reviji Zaliv objavila odgovore na njuna vprašanja o usodi domobrancev. V teh odgovorih je Kocbek odkrito priznal in potrdil resničnost izpovedi slovenskih političnih emigrantov o zahrbtni izročitve celotne domobranske vojske od strani Angležev in o strahotnem pokolu te vojske v „osvobojeni“ domovini. Ta pokol je obsodil kot neopravičljiv zločin, odgovornost zanj pripisal partiji in tudi povedal, kako je partija celo njemu skušala ta zločin pred slovenskim narodom utajiti in prikriti. Saj so trupla pomorjenih domobrancev že ves čas od leta njihovega pokola odkopavali in prinašali na dan različni „izdajalci“. Iz globokih brezen je prodirala vo da pomešana s krvjo domobrancev po podzemnih žilah v potoke in reke: tekla je krvava Savinja, Sava, Voglajna, Lahinja; lase, kose kože in predvsem kri je prinašala iz Brezarjevega brezna po Dragatušu Glinščica in rdečila tudi Ljubljaničo, tako da živina in ljudje niso več mogli rabiti vode in je moral nastopiti zdravstveni urad ter dal prenesti kakih tisoč trupel iz Brezarjevega brezna v gozdove okoli Mokreca in drugam. Lisice so izkopavale trupla, nosile okrog roke in kose nog. Pastirji so v gozdu odkrivali pod mladimi smrekami mrliče. Orači so na njivah s plugom orali iz zemlje trupla ali kose trupel. Budožer je razrival zemljo za nov stanovanjski blok in zmetal na svetlo deset trupel, pa bi jih še več, če ne bi ustavili njegovega „izdajalskega“ početja.

Toda vodilni „osvoboditelji“ slovenskega naroda so znali utišati vsa tako „izdajalsko“ pričo. Saj so si priborili tako svobodo, da odgovarjajo le samim sebi in slišijo le to, kar sami hočejo. Vsa obveščevalna sredstva so v njihovih rokah ali pod njihovo kontrolo. **Drugim so pustili svobodo molčanja, poslušanja in pritrjevanja.** Trupla, ki so jih različne sile tu pa tam nepričakovano odkrivala, so proglašali za nepoznane in jih enostavno znova zagrebli. Večinoma pa so jih celo pripisovali krvoločnosti svojih nasprotnikov. Tako vidiš pri Hrastniku in drugod, kjer so množično pobijali domobrance, napise „Grobovi partizanov“. Pri Ljubljani, na Sv. Urhu, so zgradili celo veličasten spomenik nad grobnico stotin trupel, ki so jih zvečine pobrali iz gozdov Mokreca, kjer so sami pokopavali svoje žrtve. Spomenik stoji nad mnogimi trupli domobrancev, da bi pričal Slovencem o zverinstvu domobrancev!

Kocbek je bil preglasna priča, da bi se jo dalo kar tako proti domobrancem izigrati in administrativno zadušiti. Ni bil kak „emigrantski pisun, poklicni obrekovalec komunističnega režima.“ Bil je bivši zavestni soustvarjalec OF, član IOOF in član prve povojne jugoslovanske vlade. Svoje izjave o pokolu domobrancev je dal pred dvema popolnoma za OF nekompromitiranima ter izredno poštenima in uglednima pričama. **Boris**

Pahor in Alojz Rebula sta bila med vojno na strani OF, kot Kocbek, zaradi tega sta tudi trpela, Boris Pahor je po krivdi domobranske obveščevalne službe bil celo poslan v Dachau. Tema dvema nihče ni mogel očitati, da imata kak poseben interes na rehabilitaciji domobranstva in na difamaciji OF.

Kocbekova jasna izjava o izročitvi in pokolu 11.000 domobrancev je delovala kot bomba v žrelo ugaslega vulkana. Vrgla je v zrak ves debeli pokrov trdovratnega molka in laži, da domobranci niso bili vrnjeni ali da jih je bilo nekaj vrnjenih pa so bili poslani na prisilno delo ali v prevezgajališča v druge dele države ali celo v Sibirijo. Odkrila je jezero krvi, ki ga je partija trideset let skrivala pod debelim pokrovom molka in laži. To ni bila kri okupatorjev, marveč lastnih slovenskih rojakov, Slovencev. Ni bila kri med vojno v boju prelita, marveč kri vojske, ki ji partizanska vojska ni mogla preprečiti umika k Angležem, katere so vsi domobranci smatrali za svoje zaveznike in jih nestrpno pričakovali, bila je kri vojske, ki je po vojni (nemška vojska je že podpisala brezpogojno predajo) oddala orožje angleški 8. armadi, ko ji je ta zagotovila prijateljsko varstvo. Ni bila kri petdeset ali stotiljonskega naroda, marveč kri enajst tisoč sinov malega slovenskega naroda, ki je že med vojno imel toliko žrtev, da je skoraj izkrvavel. Bila je kri enajst tisoč najbolj krepkih in zdravih in delazmožnih slovenskih mož in fantov, prelita tedaj, ko je bilo najbolj potrebno združiti vse sile naroda v obnovo domovine, opustošene v štiri letni krvavi notranji in zunanji vojni, ki je spremenila mnoge slovenske vasi v pogorišče, izropala nešteto hiš, uničila nešteto cvetočih slovenskih gospodarstev.

Na to nenadno razodetje resnice o domobrancih partijā ni bila pripravljena. Zmedlo jo je.

V prvi zmedenosti je cenzura dovolila, da je ljubljanska kulturna revija Naši razgledi ponatisnila celoten tekst Kocbekove izjave iz Zaliva. Komunistični veljaki so nato protestirali proti ponatisu, a je bilo prepozno, ljudje so tisto številko Naših razgledov že razgrabili in zadeva je postala znana po vsej Sloveniji — pravi škandal! Zdaj je partija storila drugo, še večjo napako. Bivši Kocbekovi kolegi v IOOF (npr. Tone Fajfar, Maks Šnuderl, Josip Vidmar) so drug za drugim stopili v srdito polemiko proti Kocbeku. Nekateri kulturniki tujih držav, posebno Heinrich Böll, so se za Kocbeka zavzeli in ga branili. Branili tudi čast domobrancev. Nobelov nagajenec Böll si je drznil zapisati, da so se domobranci borili proti komunistom in proti okupatorju. Zagovorniki partije v Jugoslaviji so napolnili časopisne stolpce z žolčnimi odgovori na tuje zagovornike Kocbeka in domobrancev. Vest o pokolu domobrancev je prodrla v evropsko javnost, postala je evropski, ne le jugoslovanski škandal.

Partija se je znašla v precepu. Tajiti še naprej pokol dbrancev je bil enostavno nemogoče. Priznati ga, je bilo skoraj enako nemogoče. Je bilo isto kot dati si strgati z obraza masko čistega in nedolžnega ange-

la varuha slovenskega naroda in se pokazati v vsej goloti zločina, najhujšega morivca svojih rojakov in nesramnega lažnivca.

Trideset let je slovenske politične emigrante po vsem svetu proglašala za vojne zločince, ki se samo zato ne upajo vrniti v osvobojeno domovino, ker imajo krvave roke od izdajstva in umorov svojih rojakov ter se bojijo upravičene kazni. Trideset let je lagala doma in svetu, da domobranci niso bili vrnjeni in pobiti. Kako naj zdaj prizna to strašno laž in prizna emigrantskim pisunom, da so le govorili resnico in da je lažnivka ona. Kocbek je s svojo izjavo takorekoč lastnoročno podpisal resničnost njihovih pričevanj. Pred domačo in svetovno javnostjo se je naenkrat znašla v vlogi morivca, ki pred policijo in pred sorodniki svoje žrtve slovesno prisega, da sploh nič ne ve o umoru ali dela odgovornega za umor drugega, pa mu njegov bivši sodelavec pri umoru nenadoma sname rokavice in odkrije roke, ki so še vse rdeče: od krvi umorjenca: **Ves čas je drugim očitala krvave roke, zdaj pa je naenkrat prišlo na dan, da sama tiči prav do vratu v jezeru nedolžnih žrtev, ki jih je sama poklala.**

II — Nujnost nove dezinformacije — „pobiti so bili po pravič“

Kako naj pred domačo in tujo javnostjo opraviči to svoje nečloveško dejanje?

Saj vendar nobena druga vlada na svetu (razen Sovjetske zveze) ni po vojni tako nesmiselno in tako kruto pokončavala svojega prebivalstva. Niti v fašistični Italiji, niti v nacistični Nemčiji, niti v militaristični Japonski niso našla ne mednarodna sodišča ne domača demokratična sodišča tolikega števila smrti in skrajnega mučenja vrednih vojnih zločincev, kot jih je v Sloveniji našla „ljudska“ vlada Jugoslavije. V mali Sloveniji, ki je štela komaj poldrug milijon duš in ki je pred vojno bila ena izmed dežel z najmanjšim odstotkom zločinstva na svetu, naj bi se našlo več smrti vrednih vojnih zločincev kot v vseh treh napadalnih fašističnih državah skupaj, ki so šteje (Italija 50 milijonov, Nemčija 70, Japonska 80) skupno vsaj 200 milijonov prebivalcev! Saj to je bil vendar pravi genocid. Katerega od ujetih vrhovnih vojnih zločincev napadalnih fašističnih držav je kdo brez zaslišanja in brez prave sodbe na tako grozovit način mučil in nato pobil kot steklega psa, kot so „osvoboditelji“ Slovenije mučili in poklali domobransko vojsko?

Kako naj se slovenska in jugoslovanska komunistična partija — kajti pokol domobrancev je izključno njena „zasluga“ — znebi strašnega madeža celega jezera po krivici prelite slovenske krvi, tisočerihih žrtev s katerim je umazala sebe in svojo „narodnoosvobodilno“ vojno? Saj veljajo v polnem pomenu besede njej, ubijalki 13.000 najbolj zdravih in tudi najbolj poštenih in zares narodno zavednih (ne pa stalinozavednih in sovjetozavednih!) slovenskih fantov in mož, besede, ki jih je Rado Jan v svojih razmišljanjih o Svetinovi Ukani, z Nietzschejem naslavljal na nacistične morilce: „Kako se bomo utešili mi, najbolj ubijalski od vseh ubijalcev?

Najsvetejše in najmočnejše, kar je svet (v našem slučaju je to slovenski svet, op. p.) do sedaj imel, je izdahnilo pod našim nožem. Kdo bo spral kri z nas? S kakšno vodo se bomo očistili?"

Kako naj se spet predstavi bodisi domači, bodisi tuji javnosti v nadzemsko brezmadežnem sijaju dobrega in skrbnega varuha slovenskega naroda?

Toda partija je vajena prikrivati svoje tudi najhujše zločine in jih celo spremeniti v častno in zaslužno dejanje, če jih že ni mogoče utajiti. Svoje od krvi domobrancev umazane roke si bo oprala v ubijanju časti domobrancev, v gnojnici njihovih izmišljenih protinarodnih zločinov!

Če je Kocbek nespoštljivo podrl dolgoletni tabú „zgodovinske resnice“, da domobranci niso bili vrnjeni in niso bili pobiti, bo treba pač postaviti nov tabú, zacementirati z vsemi propagandnimi triki in sredstvi novo „zgodovinsko resnico“, ki naj v slovenskih ljudskih množicah obnovi vero v resničnost naše večno ponavljane „zgodovinske“ pravljice o hudobnem zmaju domobrancu - izdajalcu in o dobrem angelom varuhu slovenskega naroda, partizanu - domoljubu, ki je temu hudobnemu zmaju junaško odsekaval glavo.

Kocbekovo informacijo, da so domobranci bili vrnjeni in od komunistične oblasti brez zaslišanja in brez sodbe na grozovit način celotno poklani, je treba spodbiti in nevtralizirati z dezinformacijo, da so bili po vrnitvi pravilno sojeni in na podlagi pravične sodbe partizanskih vojnih sodišč na smrt obsojeni; da nihče ni bil mučen, saj partizanska sodišča niso zmožna izreči krivične sodbe, še manj pa z nesojenim obtožencem nečloveško ravnati, ko pa je splošno znano, da je zmaga partije pomenila zmago pravice nad krivico. Zaliti bo treba te od Kocbeka odkopane domobranske mrtvake s tako debelo plastjo tako smrdljive gnojnice najodvratnejših zločinov, da nam bo vsak slovenski človek, ki bo verjel v to našo dezinformacijo, še hvaležen, da smo jih pobili. Dokazati bo treba, da so vsi ti od nas poklani domobranci bili tatovi, roparji, izdajalci, fašisti, švabobranci, klavci otrok, mater, nosečnic, starcev in stark, pošiljavci slovenskih nedolžnih ljudi v nemška koncentracijska taborišča, krvoločneži, sadisti, posiljevalci žensk, skratka, strašna „črna roka“, zločinska golažen, hujša od kateregakoli okupatorja, ki bi izvedla najstrašnejši splošen pokol vseh najboljših slovenskih ljudi, če bi zmagala. To bomo toliko lažje dokazali, ker smo si med „narodnoosvobodilnim bojem nabrali precej izkušenj v teh zločinih, še več izkušenj pa po vojni, pri likvidiranju „razrednega sovražnika“.

3. Problemi in težave sestavjalca dezinformacije

Za odgovorno nalogo, da vrže v javnost novo dezinformacijo ter pravi katastrofalni učinek Kocbekove bombe in na ta način znova zacementira do temeljev pretreseni tempelj slave komunistične partije, se je čutil poklicanega Jože Vidic.

Kot komunistični časnikar je izurjen v umetnosti razkosavanja zgodovinskih resnic, manipuliranja s polresnicami, uporabljanja klišejev s seznamei zločinstev „razrednega sovražnika“. Napihnil bo tisti neznaatni mehurček resnice o obstoju „črne roke“ ter naredil iz njega balon takega obsega, da bo s svojo grozečo senco prekril vso slovensko zemljo. **Maloštevilnim umorom, ki se res dajo pripisati neki „črni roki“**, bo primesil dobro mero grozodejstev, ki jih je v imenu „svobode narodu, smrti fašizmu“ nad slovenskim narodom zagrešila slovenska Čeka VOS in partizanska vojska, ter nato vsa ta grozodejstva naprtil njenim žrtvam, dodal navrh še lepo število svojih osebnih izmišljotin, pravih črnih štorij, ter na ta način celih trideset let po vojni nenadoma „ODKRIL“ pošastno — „črno roko“.

Seveda bo treba zabrisati sleherno sled kakršnekoli odvisnosti Vidičeve dezinformacije od Kocbekove informacije.

Zato pa bodo slovenski časopisi še posebej poudarjali Vidičeve izjave o dolgotrajnem napornem zbiranju dokumentov (ki jih že tako ni, op. p.) glede „črne roke“, o preučevanju sodnijskih aktov, o zaslišanju prič itd., predvsem pa o dejstvu, da mu je misel na izdajo posebne knjige o zločinstvih „črne roke“ zares čisto slučajno kanila v možgane; da torej ta spis ni bil pogojen po kakšni nenadni zgodovinski zadregi partije in nujnosti dezinformacije, temveč se je porodil iz gole piščeve ljubezni do zgodovinske resnice in do pravilne obveščenosti slovenskih ljudskih množic. Te slovenske ljudske množice bi naj bile namreč bolj primitivne in nerazsodne kot katerokoli pračloveško pleme. Po vsej Sloveniji, to je, med vsemi slovenskimi ljudskimi množicami je dve leti razsajala grozovita „črna roka, slovenski SS“, množično mučila in pobijala najboljše slovenske ljudi, ustrahovala prebivalstvo z grožnjami, pa te nebogljene slovenske ljudske množice še trideset let po vojni skoraj niso nič vedele o obstoju in o delovanju „črne roke“, če jim l. 1976 ne bi odprl oči Jože Vidic!

Pa kaže Vidičev spis o „črni roki“, kot smo že videli, vse znake dela, ki je bilo sestavljeno v skrajni naglici, pod pritiskom nujne propagandne protiofenzive proti celi vojski nevarnih problemov, ki jih je pred zavest slovenskega naroda nanizala Kocbekova nenapovedana parada enajst tisoč domobranskih mrtvakov. Ob pazljivem branju Vidičevega spisa ne moreš priti do zaključka, da bi bil sad dolgotrajne, skrbne in nepristranske raziskave, izhajajoč iz odkrite ljubezni do objektivne zgodovinske resnice.

Ni se mu posrečilo prikriti dejstva, da je njegov takozvani dokumentarnoreportažni zapis le zasilni odgovor na Kocbekovo bombo. Kot zločinec, ki ga policija vodi od postaje do postaje njegovih zločinov ter mu na samih žrtvah kaže sledove in dokaze njegovega zverinstva, tako da jih več ne more tajiti ter skuša rešiti svojo nedolžnost le s tem, da svoje žrtve obdolžuje najhujših zločinstev, tako se Vidic znova in znova vrača h glavnim žrtvam komunističnega divjanja med vojno in po vojni ter njihov spomin vedno znova zaliva z najogabnejšimi obtožbami, da opere partijo.

Domobranci so bili v ogromni večini **KMEČKI FANTJE IN MOZJE**. Kmet je bil od nekdanj glavnih stebrov slovenstva, nosilec narodnih izročil, **najtrdnejši jez proti potujčevalnim pritiskom in vplivom**. Kako je bilo torej mogoče, da je partija, ki si je lastila in si lasti monopol ljubezni do slovenske domovine in slovenske narodnosti, **šla pobijati prav ta najbolj zdravi del slovenskega naroda?** In da ga je šla pobijati v takem številu po vojni, ko je razdejana in opustošena slovenska domovina najbolj potrebovala krepkih in delavnih rok teh svojih kmečkih sinov?

Domobranci so bili v ogromni večini **VERNI KRISTJANI**, najbolj vdani sinovi katoliške Cerkve. Katoliška vera je bila skozi stoletja trdnjava slovenskega jezika, žarišče slovenske kulture, šola ljubezni do slovenske narodnosti. Najbolj verni ljudje so bili in so še danes večinoma tudi najbolj zavedni Slovenci, tako v matični Sloveniji kot v zamejstvu. Zato je nemški okupator najprej udaril in najtrše udaril po najbolj vernih slovenskih ljudeh. Knjiga „Pisma na smrt obsojencih“, izdana v spomin žrtvam nemškega okupatorja v kaznilnici v Begunjah na Gorenjskem, je pričala, da so nacisti smatrali za svojega glavnega sovražnika vernega slovenskega katoličana, ne pa brezverskega člana komunistične partije. Skoraj vsa pisma na smrt obsojenih so izpod peresa vernih ljudi. Ne vem, če boš potreboval prste obeh rok za naštevanje tistih, ki so bili obsojeni na smrt pa so pripadali partiji, sodeč po pismih. V knjigi „Begunje“, ki jo je spisal dr. Janez Gerčar, pa je najti kar lepo število primerov, ko nacisti pustijo pri življenju ali celo obzirno ravnajo z znanimi člani partije ali z njenimi sodelavci. Saj je v Sloveniji dobro znano dejstvo, da je slovenski komunist zvesto stal ob strani nemškemu nacistu v njegovem boju proti zapadnim „imperialistom“ vse do dne, ko je po Hitlerjevem napadu na Sovjetsko zvezo Stalin izdal vsem evropskim komunističnim strankam povelje za oborožen odpor proti okupatorju. **Hitler je pri naših komunistih, kakor pri sovjetskih, zaslužil ime „okupator“ šele tisti dan, ko je napadel Sovjetsko zvezo.** Prej je vsem evropskim komunistom veljal za „zaveznika“, za kakršnega ga je imel Stalin. Po vojni skuša Partija slehernega Slovenca, ki je umrl kot žrtev okupatorjevega nasilja, proglasiti za člana ali vsaj za simpatizerja Partije. Toda zgodovinska resnica je tudi v tem slučaju precej drugačna od uradne „zgodovinske resnice“. Tudi v italijanskih koncentracijskih taboriščih so se znašli večinoma verni katoliški ljudje, ne pa partijski ali simpatizerji Partije. Tudi to bo moral torej Vidic razložiti, kako je mogoče, da je Partija, nosilka monopola domovinske ljubezni, prav kakor okupator najbolj kruto in v največjem številu pobijala prav najbolj verne slovenske ljudi.

Vsa prejšnja stoletja so bili **KATOLIŠKI DUHOVNIKI** skoraj edini slovenski izobraženci. Večinoma edini nosilci kake javne oblasti. Sicer so bile javne službe v rokah tujcev. Slovenski duhovnik je bil edini izobraženi ohranjevalec in gojilec slovenskega jezika, glavni pobudnik slovenske kulture, buditelj slovenske narodne zavesti. Kot nosilca nadnaravne božje

oblasti ga je tudi tujec priznaval za najvišjo oblast na zemlji. Nemški okupator je dobro vedel, kaj pomeni za ohranitev slovenskega naroda katoliški duhovnik. Ko je sklenil naglo zbrisati s slovenske zemlje slovenski jezik in slovensko narodnost, je največjo oviro pri izvajanju svojega načrta videl prav v slovenskem duhovniku. Takoj po zasedbi slovenskega ozemlja je z največjo brutalnostjo udaril prav po katoliški duhovščini. Brez usmiljenja in brez ozira na starost ali bolezen ali učenost je vso katoliško duhovščino takoj pregnal s svojega zasedbenega ozemlja. Deloma jo je razpršil v tuje kraje, deloma poslal v koncentracijska taborišča, deloma pa enostavno pobil. Marsikaterega znanega člana Partije pa je pustil lepo mirno doma ali ga celo pritegnil k sodelovanju. Ali ni Partija l. 1948 postavila pred sodišče ter obsodila (razen par izjem so bili vsi na smrt obsojeni in tudi usmrčeni) kar 15 višjih članov Partije, ker da so med vojno služili okupatorju? Kako je potem mogoče, da je domoljubna Partija pobila z domobranci vred tudi vse vojaške kurate, ki so ji bili vrnjeni; kako je mogoče, da je med vojno pobila veliko število najboljših slovenskih duhovnikov, več kot katerikoli okupator? Kako je mogoče, da je po vojni vrgla v zapore stotine slovenskih duhovnikov, mnogim izmed njih za vedno uničila zdravje, drugim pa celo vzela življenje?

Nadvse priljubljeni in spoštovani člani, udje slovenskega naroda so bili vedno REDOVNIKI IN REDOVNICE. S svojim nesebičnim ter z dolgo prakso preskušenim delom za bolnike, za zapuščene starčke in starke ali za mladino so bile usmiljenke, šolske sestre, uršulinke, frančiškani, kapucini, jezuitje, salezijanci, sploh vse redovne družine, pravi blagoslov za slovensko ljudstvo. Njihovi zavodi niso bili nobena kapitalistična podjetja, živeli so večinoma od prostovoljnih darov ljudstva. Nemški okupator je znal ceniti njihov dragoceni in nenadomestljivi prispevek pri ohranjanju zdravja, blagostanja in kulture slovenskega naroda, zato je ob svoji zasedbi takoj tudi nje zatrl, njihovo imetje celotno zaplenil, nje pa deloma izgnal, deloma pa pobil. — Partizanska vojska je že med vojno pobila nekaj redovnikov: n. pr. cistercijanca p. Placida Grebenca, lazarista g. Antona Zdešarja, salezijanskega duhovnika Ludvika Novaka in Melhijora Lilijo, salezijanskega brata pomočnika Toneta Lavriha, križevnike p. Klementa Norberta, p. Valerijana Učaka in p. Ivana Salmiča. Po vojni pa je razen par mladoletnikov pobila vse redovnike, ki so bili vrnjeni z domobrancko vojsko. Po „osvoboditvi“ so morali skoraj vsi redovniki vsaj za nekaj dni okusiti tudi zapore nove oblasti. Ne samo, da po vojni ni vrnila nobeni redovni družini nobenega zavoda, ki jim ga je prej zaplenil nemški okupator, zaplenila jim je zdaj še tiste zavode, ki so jih bili ohranili na italijanskem zasedbenem ozemlju. Zaplenila je vse zavode celo redovnicam, ki so za časa vojne negovale z vso skrbjo ter lastno smrtno nevarnostjo partizanske ranjence in skrivaj oskrbovale partizansko vojsko z zdravili in drugim materialom.

Pobila je večino slovenskih SEMENTIŠČNIKOV in BOGOSLOVCEV,

ki so bili vrnjeni z domobranksko vojsko. Za dolgo dobo je zavrla kakršnokoli zbiranje in vzgojo duhovniških ter redovniških poklicev.

Pobila je cvet slovenske KATOLIŠKE MLADINE, veliko število že med vojno, še več pa po vojni: večino mladinske katoliške akcije, večino Stražarjev, večino Križarjev in članov Marijine kongregacije. Vse brez sodnijskega postopka.

Da je vse te ljudi enostavno pobila, bi človek skušal še kako razumeti. Smatrala jih je pač za svoje nespreobrnjive in neukrotljive „razredne sovražnike“. Toda čemu jih je dala pred pokolom na vse načine zasramovati, na vse najbolj nečloveške načine mučiti, huje kot je ravnal s slovenskimi ljudmi katerikoli okupator, huje od SS-ovcev in od gestapa! Ravnala je z njimi huje kot s katerimkoli okupatorjem, katerimkoli fašistom, SS-ovcem ali gestapovcem, čeprav je ves čas kričala smrt fašizmu in svobodo narodu! Najboljše duhovnike je že med vojno, še posebno pa po vojni pred umorom najstrašneje mučila in sramotila, neprimerno grozotneje kot katerikoli okupator in kot kateregakoli okupatorja! Cvrla jih je žive na razbeljenem železu, jim trgala spolne ude, jih z razbeljenimi drogovi žgala v spodnje dele telesa, jim rezala kose mesa iz živega telesa in jim rane posipavala s soljo, jim sekala roke in noge, odžagavala telo kos za kosom, jim trgala nohte s prstov, ali jim nohte žgala do korena (kot n. pr. salezijanskemu duhovniku Liliji). Obnavljala je nad temi svojimi rojaki barbarstva iz pračloveške dobe, kakor je pač temu ali onemu v stalinistični šoli grozodejstev izučnemu krvniku narekoval njegov sadistični nagon.

Še živi marsikatera zanesljiva priča teh grozodejstev. Nekatere v domovini, druge v tujini. Tiste, ki žive v tujini, so svoje pričevanje deloma že objavile v raznih emigrantskih spisih. Druga pričevanja pa še čakajo na objavo, ker bi bila objava tega ali onega imena za zdaj še prenevarna za tiste, ki so ostali doma.

Kakor je Partija celih trideset let trdovratno tajila resničnost emigrantskega pričevanja o vrnitvi in o strahotnem pokolu celotne domobranske vojske, tako že nad trideset let taji tudi resničnost emigrantskega pričevanja o teh grozodejstvih. Toda s tem, da je potrdil resnico o vrnitvi in o pokolu domobrancev, je Kocbek takorekoč lastnoročno podpisal tudi resničnost pričevanja emigrantskega tiska o grozodejstvih komunistov nad žrtvami pred pokolom.

Po Kocbekovi nedvoumni izjavi se torej vsak pošten za usodo svojega naroda zavzet Slovenec znova upravičeno sprašuje: Kakšni dokazi ljubezni do domovine in do slovenskega naroda so ti množični tajni pokoli najbolj zavednih plasti slovenskega naroda, pokol kmečkega prebivalstva, duhovnikov, bogoslovcev, slovenske študirajoče mladine?

In kakšen pomen naj ima za obnovitev življenjske moči slovenskega naroda tisto strahotno mučenje slovenskih ljudi pred pokolom? Posebno še na koncu vojne? Kateri kulturni narod si je po vojni privoščil tako morijo nad svojimi lastnimi ljudmi?

Pa brez kakršnegakoli procesa! Če so bili zares krivi smrti in je Partija imela dokaze o njihovi krivdi, čemu jim ni naredila javnega procesa?

5. Odgovor Partije: večja doza gnojnice na pobite!

Zgodovinsko dejstvo najhujšega divjanja Partije prav proti sicer najbolj zavednim in za obrambo slovenske narodnosti najbolj zaslužnim plaštem slovenskega ljudstva skuša Vidic razložiti z vrhunsko protinarodno zločinskostjo teh plasti slovenskega prebivalstva za časa okupacije in „narodnoosvobodilne“ vojne.

Vsebina njegovega spisa je: Prav najbolj verni slovenski fantje in možje, prav katoliška duhovščina s škofom Rožmanom na čelu, prav katoliški redovniki in redovnice, prav semeniščniki, bogoslovci in člani katoliških mladinskih organizacij so bili največji sovražniki oboroženega odpora slovenskega naroda proti okupatorju, sovražniki socialnih reform v prid malemu človeku, sluge buržuazije in kapitalizma, nasprotniki prijateljstva med jugoslovanskimi narodi, pristaši korumpirane kraljevske dinastije, ponižni hlapci okupatorja, zagovorniki od Himmlerja iztuhtane ideje o samostojni slovenski državi, ovaduhi in izdajalci lastnih rojakov, povzročitelji bratomornega klanja med Slovenci, organizatorji bele garde, četnikov in domobrancev, odgovorni za streljanje talcev, odganjanje slovenskih ljudi v koncentracijska taborišča, požiganje slovenskih naselij, sadistični mučitelji nedolžnih ljudi, posiljevalci morilci razmesarjevalci žensk in otrok, skratka, superzločinski „črnorokci“, izvržek človeštva, ostuden in nevaren gnojni tvor na sicer zdravem telesu slovenskega naroda. Ko jih je Partija dala likvidirati (mučila ni nikoli nikogar!), je storila le svojo sveto dolžnost edine nosilke čiste in nesebične ljubezni do domovine ter varuhinje življenjskih interesov slovenskega naroda.

Za opisovanje zločinstev, ki naj bi jih zagrešili ti večinoma že pobiti „razredni sovražniki“ Partije, se je Vidic poslužil najpodlejše taktike, kar si jih človek more zamisliti: PLAGIATA DOKUMENTOV emigrantskih in drugih prič o likvidacijah, ki jih je izvajala Partija nad svojim „razrednim sovražnikom“!

Imeli smo priliko pokazati, kako si je Angela Kumše s plagiatom domobrantskih dokumentov prisvojila grozote, ki jih je ta ali oni domobranec v resnici prestal pri odgonu na morišče in pri begu z morišča; kako se je bralcem Vidičevega spisa predstavila odeta v mučeniško kri, pa ta kri ni bila njena, marveč kri poklanih ali iz pokola rešenih domobrancev.

Kakor so se komunistični morilci dosledno držali pravila, da so svoje žrtve slekli, sezuli, izropali, si prisvojili od njih vse, kar se je dalo, tako se je Vidic po tridesetih letih od konca vojne in pokola domobrancev še enkrat spravil nad te nesrečne žrtve Partije, da opravi nad njimi še zadnji, najsrამotnejši in najbolj nečloveški rop: da jih OROPA ŠE GROZOTNIH MUK, KI SO JIH PRESTALI, ter odene v njihove

muke njih krvnike; da slovenskemu ljudstvu predstavi mučitelje in morilce v vlogi žrtev, žrtve pa v vlogi mučiteljev in morilcev — v vlogi grozne „črne roke“.

Štefka Podbevšek je spisala debelo knjigo, ki naj bi slovenski in tuji javnosti prikazala domobranksko postojanko pri Sv. Urhu kot slovenski Dachau, taborišče-mučilnico in klavnico narodno zavednih Slovencev. Dala je poiskati v okolici Sv. Urha pohabljena trupla po vojni poklanih domobrancev ter pokopati skupaj s trupli v boju padlih partizanov in nekaj desetini od domobrancev ustreljenih terencev. Tako je nastal na Sv. Urhu spomenik „žrtvam domobrancev“, čeprav je večina v tamkajšnji grobnici pokopanih žrtev pred smrtjo nosila domobranksko uniformo in je izgubila življenje v „domoljubni“ moriji, ki jo je po vojni izvedla partizanska vojska nad domobranksko. Opis grozodejstev, ki naj bi jih po „zgodovinskih zapiskih“ Podbevškove počenjali belogardisti in domobranci posadke pri Sv. Urhu, pa ni nič drugega kot plagiat grozodejstev, ki so jih nad vrjnjenimi domobranci v taborišču-mučilnici-klavnici v št. Vidu pri Ljubljani počenjali komunistični krvniki.

S podobnim plagiatom skuša Vidic grozote, ki so jih domobranci pretrpeli v taborišču-mučilnici-klavnici pri Teharjih, obnoviti na Lisičjem gradu, kjer so domobranci postrelili 9 žensk. Iz Kozlarjeve gošče, v kateri je partizanska vojska po vojni pokopala po vsej verjetnosti precejšnje število poklanih domobrancev, pa je Vidic naredil strašno množično mučilnico in morišče domobrankske „črne roke“. Ta mučilnica-morišče naj zasenči grozotne pokole domobrancev v Kočevskem rogu in pri Hrastniku. Vendar je pri tem presajanju nad domobranci izvršenih zločinov na same domobrance Vidic zagrešil usodno neprevidnost, ko je zapisal, da je Kozlarjeva gošča zdaj „zaščiten ozemlje in sicer zaradi šote (Po sledovih, I, str. 386). Če je „zaščiten ozemlje“ tam prav gotovo ni nobenega „velikega skupinskega grobišča“ za žrtve domobrancev, pač pa veliko skupinsko grobišče za pobite domobrance. Tudi Kočevski rog je zaščiten ozemlje, obdano s trojnim varnostnim pasom straž. Pa ne zaradi šote ali zaradi medvedov, marveč zaradi še obstoječih sledov strašne morije, ki jo je na tem mestu l. 1945 nad „razrednim sovražnikom“ izvedla Partija. Če bi bila zares „veliko skupinsko morišče“ z žrtvami domobrancev, bi bila Kozlarjeva gošča kljub šoti že davno prekopana in preiskana, da se razkrinkajo zločini, ki jih je počenjla strašna „črna roka“!

Kdorkoli pozna emigrantsko literaturo s pričevanji o grozodejstvih Partije nad „razrednim sovražnikom“, bo ob branju Vidičeve knjige kmalu ugotovil, kako globoko je Vidic poškilil v to literaturo, kako obilno črpa iz nje dogodke in izraze za presajanje partizanskih grozodejstev na domobrance, s krvnikov na njihove žrtve (glej, n. pr. Po sledovih I, 503-504 ter str. 411).

O verodostojnosti Vidičevih pripovedi o domobrantskih zverinstvih pa se tudi vsak razsoden bralec lahko sam prepriča, če si ob vsakem

Vidičevem pripovedovanju kakega groznega zločinstva, ki naj bi ga izvršili domobranci ali njihova „črna roka“, stavi tale vprašanja:

a) Odkod ve Vidic za to zverinsko dejanje domobrancev? Je bil morda sam priča dogodka? Ve zanj iz pričevanja drugih?

b) Kakšne priče navaja za potrditev resničnosti dogodka, ki mu sam ni bil in ni mogel biti priča, in kakšne dokumente ima?

c) Izpovedi prič in vsebina dokumentov, ki jih navaja, zares dokazujejo to, kar nam on hoče z njimi dokazati? Ali pravilno tolmači dokumente in izpovedi prič?

S temi enostavnimi vprašanji bo bralec kmalu odkril, da za velikanško večino svojih obtožb proti domobranskemu zverinstvu (proti zverinstvom „črne roke“) Vidic ni imel na razpolago nobenega drugega zgodovinskega vira in dokumenta kot svojo običajno čudežno svetilko-domišljijo.

Kakega načina tolmačenja zgodovinskih dokumentov se Vidic poslužuje pri obtoževanju domobrancev, naj bralec presodi na temle primeru, ki ga najde na str. 504. Vidic navaja članek, ki ga je 24. marca 1945 objavil domobrancem naklonjeni ljubljanski časopis Slovenski dom. V članku so opisani boji med domobranci in partizani okoli Žužemberka. Opis teh bojev je pisec članka zaključil z besedami: „Domobranci pa so prisegli, da tolovajev (to je, partizanov, op. p.) ne bodo več puščali na oddih (v internacijo, op. J. Vidica), temveč da jih bodo sami polagali k počitku, kakor to zahteva pravica zaradi razdejanega Žužemberka in zaradi vse krvaveče domovine“. Iz te domobranske „prisege“, ki nič drugega ne zatrjuje kot to, da bodo domobranci partizane še bolj neusmiljeno brez oddiha hajkali, Vidic izvaja dokaz, „kako zavestno so domobranci morili mlada dekleta, žene in starčke“! En sam primer tako nesramnega podtikanja in tako neznanstvenega tolmačenja zgodovinskih dokumentov je dovolj zgovoren dokaz, da Vidic nima sploh nobenega pojma o pravilni rabi zgodovinskih virov ali pa se zavestno poslužuje sistemov dokazovanja, ki so bili veljavni v slavnih Stalinovih čistkah in pri nič manj stalinovskih „ljudskih sodiščih“ povojne Jugoslavije, ki pa jim ne priznava veljavnosti noben kulturni človek na svetu, če mu kultura pomeni kaj več kot suženjsko vdano sprejemanje vseh diktatov vsemogočne diktature.

6. S čim je dr. Cigan v Vidičevi dezinformaciji zaslužil častno diplomu vodilnega „črnoroka“?

Mislím, da so pravi in resnični „zločini“, zaradi katerih je dr. Cigan pri Vidicu in pri naših „naprednih“ koroških veledomoljubih zaslužil čast, da ga oblijejo z moralno gnojnico vojnega zločinstva, namenjeno pobitím domobrancem, v glavnem tile:

Prvi in glavni njegov zločin je prav gotovo ta, da je umrl. Mrtvemu lahko nagradiš na grob toliko zločinov, kolikor se ti jih zdi pač potrebno za tvoje posebne namene. Ne more se braniti!

Drugi Ciganov zločin so salezijancem neprijazna dejanja komunis-

tične vlade Slovenije. Predvsem pokol znatnega števila slovenskih salezijancev. Kar 18 jih je bilo po vojni nečloveško mučenih in skrivaj poklanih, da za njimi ni več sledu ne groba. Brez kakršnegakoli sodnega postopka. Pa so bili vsi do zadnjega prebežniki iz nemškega zasedbenega področja. Veliko salezijancev se je pred novo, komunistično državno oblastjo moralo umakniti v tujino. Vedeli so, da jim nova oblast kot poklicnim vzgojiteljem mladine po krščanskih idealih ne bo mogla nuditi drugega delovnega mesta kakor zapor in prisilno delo. Niso se motili. Še tisti salezijanci, ki večinoma niso bili zaposleni z mladino in so zato ostali doma, so prej ali slej okusili ječo in vsem je bilo onemogočeno javno delo za mladino. — Nova oblast ni vrnila salezijancem niti enega od zavodov, katere so jim vzeli Nemci. Vzela jim je celo tiste zavode, ki so jih imeli še v svoji lasti pod italijansko okupacijo, ne da bi vprašala za to prebivalstvo kraja, med katerim so delovali.

Ko je torej Kocbek s svojo izjavo o pokolu domobrancev pred vsa slovensko javnostjo nanovo zaostрил vprašanje o verodostojnosti monopola domovinske ljubezni komunistične stranke in s tem v zvezi vprašanje upravičenosti teh in onih njenih ukrepov, ki jih je v imenu monopola svoje domovinske ljubezni izdala, ne da bi se pozanimala za mnenje ljudstva, je bilo treba tudi na ta vprašanja odgovoriti. Treba je bilo odgovoriti ne samo na vprašanje tajnega pokola domobrancev, temveč tudi na vprašanje prepovedi vseh redovnih družb, zaplembe njih imovine, izključitve verouka iz vseh šol itd. Treba je bilo med drugim tudi dokazati slovenski javnosti, da je Partija ravnala popolnoma pravično, ko je tako trdo udarila po salezijancih, čeprav je že prej trdo udaril po njih okupator, nemški in madžarski. To pa se je dalo dokazati na ta način, da se salezijancem naprti zločin veleizdaje v obliki sodelovanja v „črni roki“ ali celo vodstva „črne roke“. Ta zločin pa je bilo najlažje dokazati mrtvim salezijancem, ker se ti ne bodo mogli braniti proti takemu mrhovinarstvu. Mrtvi salezijanci pa so prav salezijanci, ki so za časa okupacije živeli skupaj z dr. Ciganom na Lisičjem gradu. Vsi ti salezijanci namreč, razen te ali one nenevarne izjeme, počivajo že v zemlji (večinoma po zaslugi „osvoboditve“). Z dr. Ciganom je odšla v grob zadnja pomembna priča tistih medvojnih let na Lisičjem, zato se je Vidicu zazdelo, da se mu je odprlo prosto polje za „zgodovinsko obnovo“ in „dokumentarno-reportažni zapis“ o Lisičjih zločinstvih salezijancev z dr. Ciganom na čelu.

Tretji Ciganov zločin je njegov še vedno velik ugled med bivšo in sedanjo slovensko dijaško mladino na Koroškem in njegovo neprikrito odklanjanje komunistične ideologije. Nobena skrivnost ni, da je koroška slovenska levica v ofenzivi za ideološko preusmeritev slovenske gimnazije v Celovcu. To pa je gotovo če se levičarskemu krilu na gimnaziji, katerega najbolj aktivni predstavnik se nam zdi profesor Janko Messner, posreči zrušiti ugled dr. Cigana ter ga anatemizirati kot hinavskega vojnega zločinca najhujšega kova, kot superčrnoroka, se bo z vsem sijem najčistej-

šega domoljubja dvignil ugled prav tistih voditeljev „napredne“ dijaške mladine, ki so se najbolj izkazali pri razkrinkavanju Ciganovega lažidomoljubja. Zato je razumljivo, da so vsa „napredna“ glasila slovenskih Korošcev s tako neprikritim zadovoljstvom in s tako neomajno vero v Vidičevo dokumentacijo objavila vso njegovo dezinformacijo o Ciganovem medvojnem delovanju.

Četrti Ciganov zločin utegne biti potreba difamacije dijaškega doma Mohorjeve družbe. Znano je, da je vzgoja moške dijaške mladine v tem domu poverjena slovenskim salezijancem in da je dolga leta dajal smer vsemu vzgojnemu delu prav dr. Cigan. Če se „naprednim“ elementom posreči koroške Slovence prepričati, da je dr. Cigan bil med vojno glavni vzgojitelj zločinskih črnorokcev in da so tudi drugi salezijanci, ki so po vojni kot emigrantje vzgajali koroško dijaško mladino v internatu Mohorjeve družbe, na Lisičjem gradu med vojno pomagali šolati najhujše morilce slovenskega ljudstva in narodne izdajalce, je gotovo, da si bodo zavedni slovenski starši prej dvakrat premislili, preden zaupajo svojega otroka bivšim črnorokcem in vzgojiteljem črnorokcev, lažnim domoljubom. Rajši ga bodo zaupali socialističnemu internatu v Tarviserstrasse, kjer bo imel za vzgojitelje same pristne domoljube, ki nimajo rok omadeževanih s slovensko krvjo in niso bežali pred zmagovitimi silami „narodnoosvobodilne“ fronte. Tudi zaradi te perspektive je mogoče „napredni“ slovenski tisk na Koroškem, predvsem Slovenski vestnik, tako hitro ponatisnil Vidičeve obtožbe proti Ciganu in drugim salezijancem in še posebej opozoril bralce na „črnorokarsko“ preteklost navidezno narodoljubnih vzgojiteljev v dijaškem domu Mohorjeve. Ni zastonj, če „napredni“ tisk vedno vztrajneje objavlja obtožbe proti emigrantom.

Peti Ciganov zločin pa so gotovo njegove občeznane zasluge za slovenstvo na Koroškem in njegovo prav tako občeznano vztrajanje v begunstvu. Ni se hotel za stalno vrniti v Jugoslavijo, rajši je ostal v Avstriji kot emigrant.

Vlada nove Jugoslavije vsaj teoretično nikoli ni priznala Slovincem, ki so l. 1945 pred komunistično „narodnoosvobodilno“ vojsko bežali v tujino, statusa političnih emigrantov. Vztraja še vedno na stališču, da so pred njeno „narodnoosvobodilno“ vojsko bežali le vojni zločinci, izdajalci domovine in morilci svojih zavednih rojakov, ali pa zapeljanci. Zapeljanci so večinoma že spregledali ter se vrnili v domovino. Tisti, ki so ostali zunaj so navadni kriminalci. Ne upajo se vrniti, ker jih čaka zaslužena kazen. Kot kriminalce je salezijance — emigrante označil tudi Slovenski vestnik. Toda v slučaju dr. Cigana se je ta jugoslovanska teorija o emigrantu — vojnem zločincu nevarno zamajala. Dr. Cigan je bil priznan za nadvse zavednega in za slovenstvo na Koroškem velezaslužnega kulturnega delavca. Te zasluge mu je priznala tudi matična Slovenija: smel je nastopati v republiki Sloveniji na pevskih festivalih, nekaj časa se je zastonj zdravil v ljubljanski bolnišnici, prejel je celo od slovenskih oblasti nagrado

za svoje uspešno narodoljubno kulturno delo, smel je biti pokopan v Ljubljani in nihče ni motil veličastnega pogreba, ki so mu ga ob tej priliki tam pripravili koroški Slovenci.

Pa bi se utegnil kdo vprašati in se je marsikdo, ki je poznal in morda celo priznaval enačbo „emigrant — vojni zločinec“, zares vprašal: „Kako je vendar mogoče, da bi ta človek, ki se je med koroškimi Slovenci po vojni izkazal za nesebičnega, naravnost junaškega borca za slovensko narodnost proti istim tujcem, ki so med vojno držali okupirano Slovenijo, kako je mogoče verjeti, da bi ta vseskozi za slovenstvo vnet človek kdaj izdajal svojo domovino tujcu, se vezal s tujcem proti branilcem domovine, bil vojni zločinec? Če je bilo njegovo delo med vojno tako zaslužno za Slovincem sovražnega tujca, čemu ga je tujec mrzil kot svojega najbolj nevarnega nasprotnika? Čemu ga je puščal v beračiji, čemu ga ni hotel priznati za svojega državljana? Enačba „emigrant — vojni zločinec — izdajalec domovine“ vsaj v tem slučaju ne drži.“

Toda partija si ne sme dovoliti zmote. Zato je Vidie tudi dr. Cigana grob zalil z moralno gnojnico narodnega izdajalstva in vojnega zločinstva — z diplomo vodilnega „črnorokca“. Saj Tudi za njega mora veljati enačba emigrant — kriminalcec“. Saj ni mogoče, da bi pošten in odkrit ljubitelj slovenskega naroda bil nasproten komunizmu, ko pa je komunistična stranka bila posebljena ljubezen do naroda, vse druge stranke in vsi drugače misleči slovenski ljudje pa izdajalci! Zato dvorni pridigarji Partije doma in v zamejstvu disciplinirano ponavljajo in oznanjajo sveto „zgodovinsko resnico“: slovenski politični emigrant = vojni zločinec.

Ti so po vsej verjetnosti glavni resnični „vojni zločini“ in pravi vzroki „črnorokarske preteklosti“ dr. Cigana. Tako v Vidičevem pamfletu kot v člankih navdušenih fotokopistov in amplifikatorjev njegovih „zgodovinskih resnic“ med koroškimi Slovenci.

Vidičev „dokumentarno-reportažni zapis“ imenujem enostavno „pamflet“. Gotovo to ni časten naslov. A ni nezaslužen. Veliko zgodovinskih spisov sem v svojem življenju prelistal. Naletel sem tudi na take, ki njih pisci niso bili dovolj vestni pri odkrivanju in prikazovanju zgodovinskih dejstev. Nisem pa še našel pisca, ki bi si drznil na podlagi tako plehkega, zgolj lažidokumentarnega in lažireportažnega dokaznega materiala na spomin najpoštenjših in najpožrtvovalnejših slovenskih zgodovinskih osebnosti, pa naj gre za škofa dr. Rožmana ali za dr. Cigana ali koga drugega, zlivati gnojnico tako ostudnih zločinov.

S skrajnim notranjim odporom sem se spustil v to polemiko glede preteklosti dr. Cigana. Kot sem že omenil, vsaj na Koroškem ta povojna leta niso najprimernejši čas za medsebojno obmetavanje z očitki o napaakah ali zločinih zagrešenih pred 30 leti, tudi če bi bili resnični in zgodovinsko dokazani. Toda če se nekaterim superdomoljubom zdi, da je krivično blatenje spomina najbolj poštenih in za koroško slovenstvo najbolj zasluž-

nih duhovnikov zdaj prvi pogoj utrditve narodne zavesti in odpornosti koroških Slovencev, je to le preveč!

Vsak nasprotnik slovenstva na Koroškem dobro ve, da tudi najbolj jecljav in zguljen slovenski duhovnik več pomeni za ohranitev slovenskega jezika na kakem ozemlju kot najbolj jezičen in supernarodnjakarski profesor gimnazije ali dopisnik kakega naprednega časopisa ali revije. Kjer se zruši slovenski duhovnik, tam se zruši slovenski jezik in slovenska zavest in tam tudi nima več kaj opraviti ne slovenski profesor, ne slovenski pisatelj, ne slovenski pevec.

Za zaključek še te dve ali tri odkrite besede vsem tožilec dr. Cigana in slovenske katoliške duhovščine onstran in tostran Karavank.

Najprej našim koroškim levičarjem, zvestim ponavljalcem in ojačevalcem Vidičevih obtožb, haimatrajerjem marksistične šole, ki si lastijo monopol pristne domovinske ljubezni in monopol zgodovinske resnice: Ne boste zmogli toliko lažne propagande proti dr. Ciganu, da bi se vam posrečilo zbrisati s slovenske zemlje onstran in tostran Karavank vse njegovo nesebično in požrtvovalno delo za slovenski narod pred vojno, med vojno in po vojni. Lažno pričevanje dveh ali treh brezvestnih, po tridesetih letih od vojnih dogodkov umetno ustvarjenih prič bo za vselej zamrlo v zboru pričevanja tisočev poštenih slovenskih ljudi, kakor hitro bodo ti smeli svobodno spregovoriti. Le samim sebi dajete pred slovensko zgodovino slabo spričevalo, ko pljujete na grob enega najbolj iskrenih ljubiteljev svojega slovenskega ljudstva.

Druga beseda naj velja Vidicu Jožetu, slavnemu „odkritelju“ strahotne „črne roke“ in zločinske povazanosti dr. Cigana ter druge „klerofašistične“ duhovščine z njo. Predvsem pa komunistični partiji Slovenije, Vidičevemu delodajalcu pri pisanju in izdajanju pamfleta „Po sledovih črne roke“, vrhovnemu načrtovavcu, narekovalcu in založniku nove propagandne ofenzive proti časti po vojni pobite domobranske vojske in proti časti katoliške duhovščine, posebno tiste, ki že počiva v grobu in se več ne more braniti.

VERJEMITE, NE BOSTE ZMOGLI TOLIKO GOVOROV, TOLIKO ČASOPISNIH ČLANKOV, TOLIKO ZAPISOV IN KNJIG, TOLIKO FILMOV, TOLIKO OBLETNIC IN PROSLAV, TOLIKO SPOMENIKOV, TOLIKO RAZNE DRUGE LAŽNE PROPAGANDE, DA BI VAM USPELO ZBRISATI S SLOVENSKE ZEMLJE VSO PO NEDOLŽNEM PRELITO KRI MED VOJNO IN PO VOJNI KRUTO MUČENIH IN POKLANIH SLOVENSkih DUHOVNIKOV, MED VOJNO IN PO VOJNI KRUTO MUČENIH IN POKLANIH SLOVENSkih FANTOV IN MOŽ, PROTI-KOMUNISTIČNIH BORCEV. PREVEČ JE BILO TE KRVI, PREJ ALI SLEJ BO ODPLAVILA S SLOVENSKE ZEMLJE VAŠO KAKORKOLI ZAKAMUFLIRANO ZGODOVINSKO LAŽ O NJIHOVEM IZDAJSTVU PROTI NARODU IN O VAŠEM MONOPOLU LJUBEZNI DO NARODA. VI, UČENIKI NENEHNEGA PREHAJANJA SNOVI IZ ENE OBLIKE

GIBANJA V DRUGO, NASPROTNO GIBANJE, NENEHNEGA RAZVOJA
ENEGA ZGODOVINSKEGA POJAVA V DRUG, NASPROTEN POJAV. PO-
ZABLJATE, DA SE KOLO ZGODOVINE ŠE VEDNO VRTI. VRTI SE NA-
PREJ TUDI PO ZAČASNI ZMAGI VAŠEGA BOLJŠEVIZMA, KAKOR
SE JE NAPREJ VRTELO PO ZAČASNIH ZMAGAH FAŠIZMA IN
NACIZMA.

(K o n e c)

NAS VSEH SE TIČE!

Pred kratkim je izšla nova knjiga zbranih dokumentov o komunistični
revoluciji okrog Limbarske gore. Ob tej priliki bi bilo skoraj odveč pou-
darjati, kako vroče priporočamo nakup in branje tega dela, ko se ne bi
pred časom seznanili s težavami vseh vrst, na katere naleti in s katerimi
se junaško bori pobudnik, založnik, izdajatelj in širitelj le-teh — dr. Filip
Žakelj. Prav iz tega vzroka in z namenom, da ga v tej borbi vsi trdni, stari
in mladi svobodnjaki v svobodnem svetu, ne samo rahlo, ampak močno
podpremo, prepuščamo strani našega lista njegovi jasni, zavzeti, pa tudi
obtožujoči besedi. Ne dvomimo, da bo odziv na ta klic glasán in takojšen.
Res, pokažimo, kaj vse premoremo!

Odgovarjam kar na vprašanja, ki so jih v letih, odkar ti dokumenti
izhajajo, najrazličnejši ljudje iz Argentine, Kanade, Združenih držav in
Evrope stavili.

1. Zakaj ste z izdajo teh protikomunističnih dokumentov sploh začeli?

a) Slučajno. Pri prof. Alojziju Geržiniču se je oglasil Franc Ižanec,
ki je s pomočjo drugega duhovnika izdal prvi zvezek Odprtih grobov.
Pokazal mu je okoli šesto strani novih dokumentarnih rokopisov. Nikogar
ni imel, ki bi mu hotel te rokopise izdati in založiti. Prof. Geržiniču je
rekel: „Samo dr. Filip Žakelj mi more še pomagati.“ Ker je profesor
Geržinič sodil, da je zbrano gradivo primerno in vredno objave, sem z
veliko skrbjo prevzel izdajo in založništvo teh protikomunističnih doku-
mentov. Ker je bilo tisoč izvodov prvega zvezka takoj razprodanih, je
zbiratelj dokumentov sodil, da je treba tiskati vsaj po tisoč petsto izvodov
vsakega zvezka. Tako sem dal vse nadaljnje tri zvezke Odprtih grobov
tiskati po tisoč petsto izvodov. Ob začetku sem imel le šestnajst tisoč
starih pesov. Na žalost pa je bilo število tisoč petsto izvodov previsoko
in je še danes po desetih letih več izvodov na razpolago.

b) Ker se mi je zdelo potrebno. Kljub temu da imamo že več let
kar dva protikomunistična lista in liste, ki so protikomunistično usmerjeni,
in kljub temu da je izšlo vsaj nekaj protikomunističnih knjig in brošur, še
vendar nimamo v primeri s tem, kar so doma komunisti napisali, dovolj
zgodovinsko preverjenih odgovorov na njihove nezanesljive, lažnive, kri-
vične in obrekljive trditve. Tako npr., žal še danes nimamo knjig, ki bi

s točnimi dokumenti zavrnile trditve dr. Metoda Mikuža, Frančka Sajeta, Štefanije Ravnik-Podbevškove, Vidica in drugih; v veliki meri seveda zaradi nam nedostopnih virov in dokumentov.

2. Kako ste dobivali drugo protikomunistično gradivo?

a) Menda še ni izšel četrti zvezek Odprtih grobov, ko sem dobil v roke obširen rokopis Miha Marjana Vira, ki je potem dobil končni naslov „Pravi obraz osvobodilne fronte“. Rudolf Smersu je rokopis prebral in objavil vsebino v Vestniku. Pok. duh. svetnik in župnik Alojzij Košmerlj je vsebino prebral in ves navdušen obljubil, da bi prispeval sto dolarjev podpore, če bi se kdo lotil izdaje tega rokopisa. Rokopis sem tudi jaz prebral in se mi je zdel odličen. Ves rokopis je z jezikovnega vidika pregledal in izpopolnil prof. Alojzij Geržinič tako popravljene rokopis sem pretipkal, oddal v tiskarno in postal založnik in izdajatelj treh zvezkov z naslovom Pravi obraz osvobodilne fronte. Prvi zvezčič je izšel v tisoč izvodih. Ker je brž pošel, sem drugi zvezek založil v tisočdvesto izvodih; prav tako je tretji zvezek izšel v tisoč dvesto izvodih. Toda spet sem se zmotil glede števila. Doslej je še nekaj sto izvodov obeh zvezkov na razpolago.

b) Ker sem v Taboru bral močno priporočilo angleške izdaje knjižice „Komunizem, kot ga jaz poznam“, sem se z župnikom Mirkom Kozinom začel razgovarjati o slovenskem prevodu te knjižice. Prof. Alojzij Geržinič je pripravil odličen prevod iz angleščine, natisnil pa jo je pok. Vilko Čeč. Izšlo je tisoč izvodov. Nekaj izvodov je še na razpolago. S to knjižico sem začel zbirko „Dokumenti“. Doslej je izšlo v tej zbirki že lepo število protikomunističnih dokumentov.

c) Ker so se mi zdeli rokopisi pok. duh. svetnika in župnika Janeza Klemenčiča o komunistični revoluciji na Ižanskem zanimivo, trezno in resno napisani, sem jih sklenil izdati in založiti. Dekan Ciril Milavec je rad obljubil sodelovanje. Nekaj stvari sem pa sam skušal pozvedeti od oseb, ki so jim bili dogodki dobro znani. Med temimi je največ pomagal in z vsem srcem sodeloval Janez Kraljič, brat pok. domobranskega kurata Štefana Kraljiča in bratranec pok. kanonika dr. Janeza Kraljiča. In tako je izšla knjiga z naslovom „Revolucija pod Krimom“ kot Dokument III. Moram priznati, da so jo ljudje radi sprejeli. Izšla je v tisoč izvodih in so jo precej pokupili. Nekaj izvodov je pa še v zalogi.

c) še med pripravljanjem za tisk knjige Revolucija pod Krimom je posestnik arhiva spitalskega taboriščnega odbora dal na razpolago ta zelo obširen arhiv. Ne vem, ali bo še dana kakšna možnost za nadaljnjo objavo tega arhiva. Od teh štirih zvezkov z naslovom „Taboriščni arhiv priča“ je še po par sto izvodov na razpolago.

d) Medtem pa je Siena Blažič dal v pregled svoj rokopis o revolucijskih dogodkih v Hotedršici in v okolici. Majhna knjižica je izšla spet v

tisoč izvodih. Hudo se je znesel nad pisateljem in založnikom ter izdajateljem Pika v Taboru, tako da je neki resen sobrat rekel, da je to kritika s pasjim bičem v roki. Ker pa drugi drugače sodijo, bo tisoč izvodov knjižice kmalu razprodanih.

e) Tu imate sedaj na razpolago v tej zbirki dokumentov (Dokument XIV) doslej najbolj obširno knjigo „Revolucija okoli Limbarske gore“. Niso je napisali učeni zgodovinarji, ampak večinoma preprosti ljudje, ki so končali le ljudsko šolo, pa se izobrazili po verskih in katoliških organizacijah, pa so iz ljubezni do resnice opisali dogodke, ki so jih večinoma sami doživljali ali zvedeli od zanesljivih prič. Knjiga je nastajala približno pet let. Upamo, da je sad resnega prizadevanja za zgodovinsko resnico o revolucijskih dogodkih v Moravčah in okoliških župnijah.

3. Ali imate še kaj dokumentarnega gradiva na razpolago?

Primeroma še zelo dosti. Tako smo npr. že omenili, da je še veliko dokumentov iz spittalskega taboriščnega socialnega odbora. Precej dokumentov je zbranih za knjigo Revolucija okoli Polhograjskih Dolomitov (Brezovica, Dobrova, Horjul, Polhov gradec). V tisku je že knjiga, ki vsebuje dolgo vrsto dokumentov za angleško izdajo knjige o naši revoluciji, a iz neznanih razlogov ni izšla, čeprav so jo pripravljali že nekako okoli leta 1958. Svojo dokumentarno vrednost ima še posebej zato, ker so ti dokumenti večinoma nastali takoj prve tedne po našem odhodu od doma. Knjiga bo kot nalašč za našo petintrideseto obletnico odhoda v begunstvo in pokola iz Vetrinja vrnjenih domobrancev in civilistov. V zamisli je tudi knjiga o naših dekletih, ženah in materah kot žrtvah rdeče revolucije. Na razpolago so dokumentarni zapiski Jožeta Sladiča, kaj je doživel med revolucijo, zlasti pa v Grčaricah in na kočevskem „procesu“. Z veliko težavo že deset let zbiram dokumentarno gradivo proti zgodovinskim lažem, ki jih kar mrgoli v knjigi štefanije Ravnika-Podbevškove. Najbolj pri srcu mi je izdaja nekaj zvezkov z naslovom „Palme mučeništva na slovenskih tleh“. Skraja sem mislil, da bo zadostoval en zvezek. Toda ker se je nabralo toliko kratkih podatkov in daljših življenjepisov duhovnikov, redovnikov, vernih mož in fantov, pa tudi deklet, žena in mater, ki so morda umrli kot mučenci in mučenke, kolikor moremo po človeško soditi, je treba misliti na več zvezkov. Seveda pa o tem, kdo je mučenec, dokončno sodbo prepuščamo nezmotljivi sodbi sv. Cerkve. Načelni članki pok. dr. Franca Blatnika SDB so že stavljeni, večina rokopisov je tudi pripravljenih za tisk. Pok. dr. Franc Blatnik je zapustil v ta namen vsaj toliko vsoto, da bo z njo mogoče plačati okoli sto petdeset izvodov vsakega zvezka ali bolje zvezčiča. Končno je nekaj gradiva že zbranega za knjigo — morda v obliki šmarnic —, kako se je slovenski narod v svoji krvavi preskušnji zatekal k deviški Materi božji za pomoč v toliki stiski. Omenil sem le nekaj stvari.

Kako je z razprodajo in širjenjem teh protikomunističnih knjig?

Od leta 1965, ko je izšel prvi zvezek Odprtih grobov, oziroma od leta 1970, ko so prišli na svetlo nadaljnji trije zvezki Odprtih grobov, do danes je velika razlika.

Skrajna so Slovenci v Argentini, v Združenih državah, Kanadi, na Koroškem in Primorskem naročali in razprodajali precejšnje število knjig. V Avstraliji so jih naročali zadnja leta. Najbolj razveseljivo je, da so po knjigah skoraj planili slovenski delavci v zahodni in severni Evropi, najbolj pa doma. Tako nas je iz švedske navduševal slovenski delavec, ki ima le osemletno šolo, pa so mu šele te knjige začele odpirati oči, ker so ga od otroških let v šoli ob slovenski jadranski obali popolnoma drugače učili. Spet drugi je kot bližnji sorodnik uglednega moža in družinskega očeta, ki so ga komunisti med revolucijo nečloveško mučili in umorili, ob srečanju z mladim duhovnikom, ki se je izšolal na južni poluti ameriške celine, živo naročal, naj nadaljujemo z izdajo teh protikomunističnih spisov, češ da jih hodijo čez mejo brat, če jih ne morejo dobiti skrivaj domov. Vemo, da so npr. Odprte grobove brale nekatere vplivne osebnosti v domovini. Neki osebi se je npr. posrečilo dobiti vse štiri zvezke Odprtih grobov. Ko je en zvezek prebrala, je takoj šel drugim v roke. Isto se je zgodilo z drugimi zvezki. Na ta način je npr. pok. Marko Mihelič, duševno čil, a telesno hrom, zraven pa svetniški župnik v Mavčicah, zvedel iz drugega zvezka Odprtih grobov, kdo je bil morivec njegovega očeta v Beli krajini. Prav vsi resni ljudje, ki svoj dragi slovenski narod in sv. Cerkev, posebno slovensko Cerkev res ljubijo, zelo žele, naj nadaljujem z izdajo teh protikomunističnih dokumentov. Več slovenskih zdomskih listov (npr. Svobodna Slovenija, Vestnik, Ameriška domovina, deloma tudi Sij slovenske svobode in vsaj deloma tudi Tabor) je izdajo teh knjig priporočilo, če že ne vsi vseh, pa vsaj nekatere. Hvala za to oporo! Posebna zahvala tudi vsem prodajavcem na Koroškem, Primorskem, tu v Argentini, Združenih državah in Kanadi.

5. Ali ste naleteli na kakšne ovire pri širjenju tovrstnih dokumentov?

Lahko mirno in hkrati z veliko bridkostjo rečem, da zlasti zadnja leta na zelo hude ovire. Naj naštejem vsaj nekatere.

a) Najprej **premajhna pomoč pri vsem delu**. Skoraj vse težko breme moram nositi sam. Največkrat moram biti sam za vse: zbiratelj gradiva, pripravljatelj rokopisov za tiskarno, založnik, izdajatelj in še poštar povrh. Zaradi poštnih ovir skoraj tri leta ni bilo mogoče nobene knjige poslati iz Argentine v druge države. Po tolikem času sem odkril pošto, ki hoče sprejemati pošiljke teh knjig. Tako sem npr. iz Adroguéja nekako pol leta večkrat na teden okoli pet zavojev knjig moral nositi okoli petintrideset kilometrov daleč. Odkar smo se iz Rožmanovega zavoda v Adroguéju preselili v Lomas del Mirador, je pošta sicer bliže, a je več ovir, da ni mogoče

tega dela vršiti, kot npr. delo dušnopastirsko na župniji fatimske Matere božje, priprava knjige Revolucije okoli Limbarske gore, za katero je bilo potrebnih okoli šest tisoč ur, izdaja knjige o nekdanjem Rožmanovem zavodu, za katero je šlo prav toliko ur, tiskanje premišljevanj pok. kanonika dr. Janeza Kraljiča o sv. Petru, zbiranje gradiva in tiskanje knjige Rožman za Baraga, tako da je delo za Baragovo stvar in za izdajanje Rožmanovih spisov kar skoraj zaostalo, z kar mi je v resnici hudo.

b) Prvi begunski rod hitro odhaja s tega sveta v boljše domovino. Če je bilo pred petnajstimi leti lahko spraviti med ljudi v zdomstvu in zamejstvu in v domovino okoli tisoč izvodov vsake knjige, jih je danes mogoče le še okoli petsto.

c) Mišljenje (mentaliteta) slovenskih ljudi, zlasti drugega rodu, ki v tujem svetu tisoč stvari vpliva nanj, se močno spreminja prvemu rodu, načelni jasnosti in zgodovinski resnici o dogodkih med revolucijo v škodo. Saj je še nekaj dobre volje, a drugi in tretji rod ne obvlada več dobro slovenskega materinega jezika, zato slovenskih listov, revij in še manj knjig ne bere zadosti. In tako je tudi med njimi že prav malo bravev protikomunističnih knjig.

č) Nekateri so bili še prav „mali hlački“, stari npr. od dveh do osmih let, ko so šli čez mejo, ki naše zgodovine od nastanka Jugoslavije dalje in še posebej komunistične revolucije na slovenskih tleh niso globoko preštudirali, širijo svoje včasih res krivične sodbe o revolucijskih dogodkih in o vzrokih, ki so do nje privedli, toda zamejski in zdovski slovenski mladini pa s temi nedokazanimi ali dvomljivimi trditvami vcepljajo napačno prepričanje in tako „jajce več kot kokoš ve“, kot slovenski pregovor pravi.

d) Zamejski listi na Koroškem in Primorskem malo ali sploh ne omenjajo s tolikim trudom izdanih protikomunističnih dokumentov. Toda prav zadnje čase je neki katoliški list hvalil pesnika in pisatelja Edija Kocbeka ob celotni italijanski izdaji njegove „Tovarišije“. Zdi se, da še sedaj ne zna dobro ločevati med literarno vrednostjo in dostikrat popolnoma napačnim prikazovanjem revolucijskih dogodkov v dragi slovenski domovini.

e) Veliko škodujejo tudi medsebojni spori, kar je zbiratelj, izdajatelj in založnik teh dokumentov v teh desetih letih na svoji koži ponovno zelo bridko čutil.

f) Iz zamejstva in zdomstva prihajajo glasovi, da se nekateri ljudje za tovrstno dokumentarno slovstvo sploh ne zanimajo več. Tako daleč smo že prišli.

g) Komunisti doma pa bodo tele misli brali in se jim bo zelo dobro zdelo, kot že vemo iz raznih člankov v Ljubljanskem nedeljskem dnevniku. Saj jih vsaka nova knjiga razburi. Na meji zelo pazijo, da kak turist ali obiskovavec ne prenese v Slovenijo kake knjige, ki obsoja njih krvava dejanja. O tej strogosti poroča neki dobri prijatelj iz zamejstva, ki je bil

tako dober, da je pridobil neko ustanovo, ki je za nizko ceno odkupila par sto protikomunističnih knjig za boljše čase. Pristrčna hvala za to lepo uslugo!

h) **Finančni problem.** Ko o vseh omenjenih težavah pri izdajanju in širjenju teh dokumentov razmišljam, se mi zdi skoraj majhen čudež, da je bilo doslej mogoče izdati lepo število teh dokumentov. Vse finančno breme sem doslej skoraj stoodstotno nosil popolnoma sam. Vsako še tako majhno vsoto, ki jo je kdo poklonil, sem vpisal in sem jo že v uvodih v posamezne knjige objavil, ali pa jo bom še omenil, ko bo priložnost za to. Za izdajo teh knjig in Rožmanovih spisov in dostikrat tudi baragovih knjig je šel in gre skromni dohodek za pomoč na župnijah — trenutno je zelo velikodušen župnik Gregor Zitzmann na župniji fatimske Matere božje —, darovi za sv. maše in podpora za starejše duhovnike od organizacije „Adveniat“ v Nemčiji za pomoč Južni Ameriki. Nekateri poverjeniki ne zahtevajo nobene nagrade pri prodaji, drugi petnajst odstotkov, tretji trideset odstotkov; nekateri pri obračunih odtegljaja sploh ne omenjajo. Nekateri poverjeniki pa precejšnjega števila knjig še niso plačali. Tako iz nekega večjega središča daleč ven iz Argentine za par sto knjig cela leta že nisem prejel niti beliča. Nekaj laikov me je razumelo in so poslali v znak priznanja kak majhen dar, ki bo objavljen v prihodnjih zvezkih, če bo tako Bog hotel. Lahko pa trdim, da mi je bil v največjo oporo pok. salezijanec dr. Franc Blatnik, ki je od vsake knjige prevzel več izvodov in vse takoj točno plačal. Zgoraj je omenjeno, da je zapustil vsaj nekaj denarja za izdajo dokumentov o slovenskih mučencih iz komunistične revolucijske dobe. Neki idealni upokojeni slovenski duhovnik, ki ne želi biti imenovan, je pred nekaj leti dal deset tisoč šilingov za te knjige. Drug starejši duhovnik pa je nekajkrat popolnoma skrivaj v stiski priskočil na pomoč. Mislim, da so ti slovenski duhovniki opravili lepo delo krščanske ljubezni do bližnjega. Tudi tem naj naši mučenci, med katerimi je tudi precejšnje število duhovnikov in bogoslovcev, Marija Pomagaj in dobri Bog najbolj bogato povrnejo!

i) Ponovno sem v Argentini, iz Združenih držav in tudi od drugod slišal, da so vsi **revolucijski dogodki že preteklost**; naj zato napravimo križkraž čez vse. — Ponavljam že nekje drugod zapisan odgovor: Če komunisti že od nekdanjih časov, ko so v prvi Jugoslaviji pripravljali revolucijo, med revolucijo in po revoluciji, torej pol stoletja, ne bi raztrosili toliko laži in obrekovanja; če ne bi toliko nedolžnih žrtev tako neznansko kruto pomorili in popačili toliko dogodkov, bi bilo morda res prav molčati o vsem. Toda dokler komunisti kar naprej izdajajo debele knjige, res polne laži, podtikanja in obrekovanja, slovenski verniki in duhovniki k vsem tem krivicam in zločinom ne moremo molčati. Čaka nas še velika naloga, ker smo mnogo premalo o vsem tem in proti njihovem prikazovanju dogodkov in proti njih vnebovpijočim zločinom pisali. Čeprav bi oni popolnoma utihnil, nas še vedno veže dolžnost pravičnosti in krščanske ljubezni do bliž-

njega, da npr. branimo čast naših nedolžnih mučencev, pa branimo tudi čast škofa dr. Gregorija Rožmana, ki nas je vodil skozi tiste tako bridke čase.

Zato sem trdno prepričan, da z izdajanjem teh protikomunističnih dokumentov vršim presveto voljo božjo, kar je zame kot duhovnika najbolj odločilno, pa naj me še tako smešijo, obrekujejo in napadajo. Čeprav sem morda glas vpijočega v puščavi, me tolaži zavest, da sem izvršil svoje dolžnosti do sv. Cerkve, do svojega naroda in zlasti do slovenskih mučeniških žrtev.

Po „razlagi“ dr. Metoda Mikuža je škof dr. Gregorij Rožman dosegel višek „zločinov“ nad narodom s temi besedami: „Do zadnjega bom trdil in učil, da je brezbožni komunizem največje zlo in najhujša nesreča za slovenski narod.“ (Križa teža in plačilo, Ave Maria, julij 1979, str. 199.). Vsi dokumenti, ki so doslej izšli in bodo izšli, imajo za prvi namen verne-
mu slovenskemu narodu z dejstvi dokazovati, da so bile škofove besede resnične.

Dr. Filip Žakelj

ODPRTO PISMO

Jožetu Javoršku, nekoč Jože Brejce

„Gospod“ partizan, nekoč in še danes!

Čudil se boš, da Te tako naslavljam, a v Delu z dne 20. septembra sem bral Tvojo napihnjeno polemiko s Cenetom Logarjem et cons., ki jo končaš takole: „Po svoji bistveni življenjski usodi sem partizan in partizanstvo zame nikakor ni jenjalo z letom 1945, kakor bi večina spratnih Slovencev želela. Bistvo partizanstva pa je posebne vrste boj, ki se mu reče v literaturi polemika. In jaz sem se najprej bojeval za humanizem v naši revoluciji (pa vsi nedolžno pobiti v času revolucije, Jelendol, Kočevski rog, Teharje — to je humanizem? — moja pripomba), nato zoper malomeščansko sprenevedanje povojnega slovenskega sveta... Zato lahko z dokajšnjim ponosom rečem, da je bistveni del mojega pisanja čista partizansčina.“

Prebral sem Tvoja Nevarna razmerja. Veš, prvi vtis je bil, da si obseden, ponavljam, obseden. Ne morem se ga znebiti kakor tudi mnogi drugi ne, ki so knjigo brali. Če pa pomislim, da ob sleherni možni priliki v svojem partizanskem pisanju govoriš o „preosnovi slovenskega narodnega značaja“, potem bi dejal, da si v tem pogledu odnesel prvo nagrado, kajti vse Tvoje besedičenje o slovenstvu je prazno, ker istočasno narod ubijaš. Ali pa si postal tak megaloman, da zavestno tako pišeš, ker želiš, da bi Tvoji knjižni izbruhi bili slovenski best-sellerji.

Ne bom tajil, da se čudim, kako moreš objavljati tako porazna mnenja

o tem ali onem, menim pa, da si kljub temu, da nisi politik, vendarle ubral prave strune, ki so domačim oblastem všeč, številnim kritikom pa precejšnja zapreka. Je že tako, da si se zelo načrtno skrtil za trojico mogotcev — Kardelja in Kidriča pa Josipa Vidmarja, čigar naslednik vsekakor skušaš postati. Zato Te je tako zmotilo, ko je Cene Logar zagrešil napako, ki si jo v istem članku označil takole: „Zdaj pa se je šol Cene Logar skrit za umrle avtoritete, kakršni sta Boris Kraigher in Boris Kidrič ter z njunima imenoma ščititi svojo sumljivo pamet.“

Vtikati se v Vaše polemike doma nima smisla, kajti če vsi pišejo v takem tonu, kakor je Tvoj, potem se boste šele morda na smrtni postelji zavedli, koliko naroda ste zastrupili s svojo „preosnovno značaja“. Sicer pa, da nadaljujem prejšnje pismo, ki si ga medtem že gotovo prijel: tipičen primer Tvojega načrtnega ščitenja KPS je prav Ahac; kadarkoli ga je kje „polomil“, ga je partija poslala na drugo postojanko kot politkomisarja. Vso krivdo za pobijanje — „Stalinova metafizična grozodejstva“, saj ste bili verni podaniki moskovske centrale — vržeš nanj, kakor da vaša „vse-mogoča“ partija in njeni glavni krvniki, ki jih Ti še danes obožuješ, ne bi bili zadovoljni z opravljenim delom, predvsem še, ker so vnaprej vedeli, kaj mora Ahac storiti, seveda vse v smislu „Tvoje borbe za humanizem v revoluciji“. In tako je Ahac poslal Bog zna koliko nedolžnih v trinajsto brigado, konec koncev tudi tiste, ki so po vojni, ko ste že dosegli „preosnovno slovenskega narodnega značaja“, delali samomore in Sloveniji priborili svetovno prvenstvo...

Skratka: vse Tvoje pisanje je danes dovoljeno samo zato, ker nikjer in v nobeni obliki ne napadaš partije kot take in še manj Socialistične zveze delovnega ljudstva, se pa skrivaš za že omenjeno trojico in tako lahko nemoteno zakolješ kogar koli. Da mora biti res marsikaj gnilega pri vas doma, sklepam samo po tem, da Te npr. Vitomil Zupan ni tožil, kakor bi se spodobilo. Morda Te je, pa o tem glas do nas še ni prišel. Verjetno pa Te ne bo, ker, če je komu možno danes očitati ždanovščino na Slovenskem, je to mogoče predvsem Tebi, ker se Te verjetno vsi boje. Si že kdaj pomislil na to? Biti neke vrste Lucifer sredi slovenske literature? (Se spominjaš na njeni vlogi, ko smo za Miklavža v Zavodih priredili Geržiničevo Miklavž prihaja?) — Fant, Ti še danes plešeš peklenski ples, zraven si pa razdvojen, kakor je težko najti človeka podobne vrste. Zdi se mi, da Ti nekje prav v globini srca še vedno bije osnovno katolištvo, kakršnega si sam hotel ustvariti: ne samo krščanstvo, ne samo pripadnost ideji, tisto katolištvo, kakor ga zdaj Janez Pavel II. oznanja. Pred tistim drobnim bitjem srca in vesti bežiš in bežiš, pa se znova zatekaš v partizanska leta, ki so zate bila gotovo najlepša, saj si jih začel s polnim idealizmom krščanskega socialista, ožarjenega z duhom Edija Kocbeka. Potem so Ti nekega dne oprali možgane, morda celo Kardelj sam, po tistem težkem trenutku, kakor si ga sam opisal. Od takrat Ti nisi več Ti, ampak nekdo drugi. Kaj pa bo tisti „drugi“ storil tedaj, ko bo očetnjava spet v nevarnosti — in do tega zelo malo

manjka. Zakaj ne začneš rajši premišljevati o neposredni bodočnosti slovenskega naroda, ko bo Josip Broz odšel? Za Vidmarja se ne boj, kajti on se bo kot eden izmed 21 slovenskih prostozidarjev, kolikor jih je bilo pred vojno doma, na ta ali oni način rešil. Bo mogel Tebe potegniti za seboj? Ali boš občepel in čakal, da Ti bo morda nekdanje očitanje kominformizma prišlo prav? Ali boš šel spet v hribe branit očetnjava? Ali pa se boš resnično znašel v zdravem slovenskem svetu in pomagal doseči resnično samostojnost in svobodo našega naroda?

Poglej, danes popoldne se bodo slovenski dijaki srednješolskega tečaja ravnatelja Marka Bajuka spet zbrali k rednemu sobotnemu pouku. Letos jih je 200 in še nekaj v Buenos Airesu, pa nekaj v Mendози in Baričolah, zelo veliko v Slovenski vasi v Lanusu in še dva dopisna iz Neuquena. Vsi spadajo med tisto mladino, ki je izšla iz vrst naše generacije in nekaj mlajše. O tej mladini Janez Čuček — lažnjivi Kljukec, kot sem ga krstil pred leti — vsekakor ne bo pisal, čeprav bo zdaj izdal knjigo Sramota počasi umira (Delo, 27. 9.). Bral sem tisto najavo v Delu in čakam, da bo knjiga prispela semkaj. Potem Te bom prosil, ker si že tako vsemogočna figura doma, da boš dosegel objavo mojih pripomb k tisti knjigi v rubriki Dela, ki nosi naslov „Ugovori in pripombe na naslov piscev in uredništva“. Če ste namreč res taki demokrati in humanisti, kakor tulite v ves svet, potem se zaradi mojih vrst ne bo mogel nihče pohujšati.

Tako smešno se mi je zdelo, ko se nekje s ponosom trkaš na prsi, češ „pri nas pa ni ‘disidentov’“. Fant, ti si slep ali pa hočeš biti, kar je še huje: disidenti so, pa jih znate tako mojstrsko uničiti že v zametku, da ste v tem presegli vse Stalinove metode; **disidenti so in nekega dne se bodo oglasili.**

Naj dodam še tale popravek, kajti v prejšnjem pismu sem zagrešil hudo napako, da sem profesorja Matija Tomca prištel že med mrtve. Sam si ne znam razlagati, kako mi je to padlo v glavo, a sklepam, da sem pred časom bral nek članek o njem, pa ga registriral kot smrt in ne kot jubilej. K sreči slovenski pregovor pravi, da taki, ki jih proglase za mrtve, potem še dolgo žive. Bog daj, da bi temu bilo tako, kajti čisto nič ne dvomim, da profesorju Tomcu, skladatelju najbolj borbene himne mlade katoliške Cerkve — Zmagala si, Devica slavna... — že doni v ušesih in mu poje v srcu himna resnične svobode slovenskega naroda, take, o kakršni je sanjal Prešeren, za njim premnogi drugi, predvsem pa vsi, ki so med vojno padli kot čisti idealisti. Dom braniti je idealizem, samoobramba pred nasiljem je dovoljena, domobranec biti je torej idealist najbolj čistega kova. In teh ste dali pobiti okoli 12.000 po končani vojni! Kdaj boš to na glas priznal? — Čakam, kajti šele takrat se Ti bo odvalil eden najtežjih kamnov, ki Te danes gnjavijo in silijo v podlo, nizkotno bruhanje na vse, kar Tebi osebno ni po godu.

Pavle Rant

20. oktobra 1979

KRŠČANSTVO - SLOVENSTVO - SLOVENSKI NAROD IN VODNIKI

(nadaljevanje)

STAROSLOVENSKA DRUŽBA

A — Družbena zgradba

Sloji

1.) **Višje plemstvo** s knezom na čelu. Sestajalo se je iz plemskih poglavarjev, oz. iz pokrajinskih knezov, iz knezovih sorodnikov in iz veljakov („primi“, „primates“) knezove „družine“, t. j. knezovega oboroženega spremstva.

2.) **Nižje plemstvo** — kosezi, tudi člani knezove „družine“.

3.) **Svobodnjaki z lastnimi dvori**, ki so jih obdelovali tudi s pridvornimi hlapci — nesvobodniki.

4.) **Svobodnjaki**, najštevilnejši sloj, živeli v soseskah in župah na skupni zemlji, ki so jo skupno obdelovali pod vodstvom svojih županov.

5.) **Nesvobodnjaki**, ki so bili ostanek zaslužjenih staroselcev in vojnih ujetnikov. (Cfr. B. N./2; U.; I 354, 366, 386)

DRUŽBENI DEJAVNIKI:

1) Ljudstvo

Način življenja

„Do konca 8. stol. večino prebivalstva predstavlja plast svobodnih članov vaških skupnosti, organizirana deloma v velikih družinah.“ **Vaška skupnost (občina, soseska)** — „morda se je imenovala župa“, je bila „temeljna oblika povezanosti svobodnega prebivavstva“ (349, cfr. 341). Organizacija sosesk pa je v tesni zvezi z razvojem poljedelstva in lastniške pravice. V začetku je obstajala skupna lastnina soseske nad gozdovi, pašniki in vodami. Kasneje pa se je zaradi periodične delitve obdelane zemlje in iz tega sledečih sporov razvila skupna lastnina tudi nad obdelano zemljo (Cfr. ib.).

Z napredkom v poljedelstvu (neustaljene in kasneje ustaljene njive) je zvezan razkroj starih rodovnih družbenih oblik in razkroj skupne lastnine na obdelani zemlji. Rodovno organizacijo slonečo na krvnih vezeh nadomesti krajevna organizacija soseske; skupno obdelovanje zemlje pa „periodična razdelitev med posamezne velike družine v obdelovanje in užitek“.

„Velika družina“ ki je tvorba rodovne skupnosti, je družinska enota, ki jo družji skupno poreklo (isti ded ali praded). Ta skupnost živi še v 9. stol. v sklopu vaške organizacije in obdeluje skupaj od soseske začasno ji dodeljeno zemljišče.

Preko te prehodne stopnje se je uveljavil poljedeljski sistem ustaljenih njiv v zasebni lastni prebivavcev. Ohrani pa se še nadalje skupna vaška lastnina na neobdelani zemlji. V to dobo spada nastanek svobodnjaških dvorov. Izgleda, da se nakazani razvoj do povsem ustaljenih njiv in ustaljene zasebne lastnine, pri Slovencih ni dokončal pred 9. stol. (I 316/18, 35) (B. N./2)

S. Vilfan pa meni, da je bila župa „osnovni tip tedanje družbene ureditve“. Pri tem da „gre za širšo ozemeljsko skupnost enega ali več naselij na podlagi rodbinske zadruga s pretežno kolektivno prilastitvijo zemlje, ki še ne ustvarja trajnih pravic posameznega enorodbinskega gospodarstva

na stalno odmerjenih zemljiščih, marveč le skupinske navade pri paši in obdelavi". (Str. 61).

Glede razvoja lastnine pravi, da je bila ta najbolj razvita na dvornih posestvih, „malo manj“ na drugih posestvih. V župi da še ni stalne lastnine na stalnih njivah in da je neobdelana zemlja skupna last. „Intenzivnost razvite lastnine popušča iz centra na gosposvetskem polju proti obrobru; le na skrajnem robu proti Bavarski pa se oblikuje individualna lastnina hitreje“. (Str. 61/62)

Ljudska samoupravna organizacija

V staroslovenski družbi je veljal demokratičen političen sistem osnovan na ljudski suverenosti in zgrajen, organično, v smislu subsidiarnega načela, v hierarhični lestvici samoupravnih enot.

Osnovna ustanova slovenske ljudske samouprave in „glavni način izvrševanja oblasti“, je **ljudski sodni zbor ali veča**. Veča ni le sodni organ, kajti razen sodne oblasti je združevala še vojaško, zakonodavno in upravno oblast (Srednji vek ni poznal delitve oblasti!). Ljudski sodni zbor je bil prvotno zbor vojske, ki se je sestajal na prostem in katerega so se smeli udeleževati le moški svobodnjaki z orožjem. („Vojaška demokracija“) (Cfr. S. V. 63, 87).

„Svobodnjaška (svobodinska) veča kot zbor vseh župskih svobodinov“, se je najprej sestajala „za vse območje kneževine“ na Gosposvetskem polju pod Krnskimi gradom. Na svojih rednih zasedanjih je reševala tekoče vojaške, zakonodavne, upravne in sodne zadeve. Veči je predsedoval knez, ki je mogel na sklepe zbora „vplivati le s svojo avtoriteto, ne pa odločati sam“. (S. V. 63). Ob smrti kneza se je svobodnjaški zbor sestal na izredno zasedanje kot volilno telo, ki kot predstavnik „političnega naroda“ (t. j. svobodnjakov) uveljavlja ljudsko suverenost s tem, da izvoli najprej predsednika, ki se je imenoval kasneje „sodnik dežele“ in pod njegovim vodstvom nato izvoli enega izmed sebe za vojvodo in mu simbolično, z umeščanjem na knežji kamen preda oblast nad deželo.

Pravice ljudskega sodnega zbora se kasneje skrčijo na ozek krog prvakov in kosezov, ki v okviru ljudskega zbora predstavljajo, v smislu takratnega družbenega razvoja in takratne miselnosti naravno ljudsko predstavništvo. Ko postane knežja čast dedna, je izbira novega kneza omejena na moške potomce knežje dinastije. Izročitev oblasti, pa se enako kakor prej izvrši s slovesnim ustoličenjem na gosposvetskem polju v prisotnosti vsega ljudstva. (Cfr. I 342, 367-9, 372, 376, 380, 385-6; S. V. 137).

Razen vrhovnega ljudskega zbora so obstajale v hierarhični lestvici še:

- koseška veča
- medžupska veča
- župska ali srenjska veča.

Hierarhično višje stoječe veče so imele nekakšno zakonodavno oblast, t. j., sprejemala so splošnoveljavna pravila za svoje območje. Nižje veče pa so določale pravila le za svoje samoupravno področje.

Koseška veča je verjetno zborovala za območje vse kneževine. Razen tega pa je imela še svoje krajevne zbere v krajih, ki so bili izven knežjega sedeža. „Neka organizacijska podrejenost navadnih žup koseškimi župam, je glede na politično vlogo kosezov verjetna. Mogoče so dobivali kosezi od drugih sosesk tudi tributarne dajatve“. (S. V. 60, cfr. tudi 63; I 349/350).

„Kljub morebitni upravni ali tributarni podrejenosti“ pa je staroslovenska župa **svobodnjaška („svobodinska“) župa**, s svojo samoupravo, svojo samoupravo, svojimi večami svojim sodstvom in svojimi lastnimi organi — voljenimi župani in sodnimi prisedniki.

Medžupska veča je imela v županskih pravdah kot organe županske

prisednike, ali pa si je večja vsakokrat posebej izvolila svoje sodne prisednike. (Cfr. S. V. 62, 63, 87).

2) Plemstvo

Srednji vek, to je doba, v kateri se Slovenci pojavimo na odru zgodovine kot posebno ljudstvo, ki si že v 7. stol. ustanovi svojo državo⁶, sta oblikovala kot vrhunski kulturni dejavnika plemstvo in katoliška Cerkev.

Srednjeveško plemstvo se javlja v dveh oblikah in sicer kot rodovno in kot fevdalno plemstvo. Obe zvrsti predstavljata dve v osnovi različni ustanovi in sta kot taki bili dejavnika dveh različnih družbenih sestavov: ljudskega in monarhičnega.

Rodovno plemstvo je bilo osnovano na rodovnih vezeh in na ljudski volji. Pogoj časti je bila svobodnost, vojaške, oziroma državljanske zasluge, obči blagor in družbena primernost.⁷

Fevdalno plemstvo je bilo osnovano na osebnem razmerju med fevdalnim gospodom-seniorjem in njegovim vazalom. Vazal je osebno in doživljensko po vazalni prisegi (t. j. pogodbeno) vezan na službo svojemu fevdalnemu gospodu, za kar uživa kot plačilo fevdalno zemljišče ali kakšen drug dohodek. Vprašanje svobodnosti je v zrelem fevdalnem redu izgubilo na pomembnosti. Važna je bila le sposobnost za sprejem fevda, položaj v fevdalni vojski in velikost zemljiškega posestva. (Cfr. II 243).

Fevdalna država navezuje oblast na zemljiško lastnino. Uveljavi se patrimonializacija oblasti t. j., z javno oblastjo „ravnajo kot z zasebno lastnino, jo dedujejo in sploh razpolagajo z njo kot bi šlo za zasebno stvar“ (S. V. 84). Ker so bili, po utrditvi zemljiških gospoств in splošnem razširjenju podložništva, fevdalci edini lastniki zemlje, so združevali v svojih rokah vse državni aparat ter vso gospodarsko moč naroda. Razen tega pa so bili tudi vrhovni kulturni dejavnik v sklopu fevdalizirane cerkvene organizacije. Zaradi tega je imelo plemstvo v srednjeveški družbi monopolni družbeni položaj. V tem položaju je bilo v času svoje prevlade, poleg cerkvenih organizacij, izključni oblikovavec srednjeveške družbe in njene kulture.

Plemstvo je dalo srednjeveški civilizaciji svoj pečat. Vsa ljudstva so se v zgodovini izoblikovala v organizirane narode s svojsko zavestjo, preko svoje državne organizacije, ki je bilo delo plemstva. Plemstvo, kot nosivec družbene volje, je dalo ljudstvom zavest skupne državne pripadnosti in skupinske usodnosti, iz katere se je v teku zgodovine razvila zavest posebne narodnosti.⁸

Slovenski razvoj kaže v tem oziru svojsko pot. Tradicija ljudske suverenosti, ki jo najdemo v vseh primitivnih rodovnih organizacijah (doba t. zv. vojaške demokracije) se v staroslovenski družbi ohranja tudi ob uveljavljanju fevdalnega reda. Ta tradicija se zaradi posebnih zgodovinskih okoliščin v osnovi ohranja tudi pod tujim fevdalnim redom ob vsakokratnem ustoličenju tujerodnega kneza po slovenskem kmetu in v slovenskem jeziku. Tako so slovensko narodnost oblikovali trije dejavniki: rodovna zavest in ljudska samoupravna organizacija, plemstvo in katoliška Cerkev.

Vodilne plasti v staroslovenski družbi

O družbenem razslojevanju v času slovenske naselitve v Alpe (virji poročajo o prvem spopadu Slovencev z Bavarci l. 593.) „ni konkretnih dokazov“ in smo navezani na domneve, pravi B. Grafenauer. Za to dobo meni, da smo Slovenci že začeli „prestopati mejo med zadnjo stopnjo rodovno-plemskega reda in razredno družbo“. Začel se je izločati... plemski družbeni vrh veljakov in vojaških poveljnikov, pa tudi posebno dobrih bojnikov, si večati premoženje in oblast in se polagoma spreminjati v vladajoči raz-

red... posestnikov večjih zemljišč ali pa vsaj v poseben družbeni sloj kmetov-vojakov z izjemnimi pravicami v javnem življenju“ (I 327).

Mislimo, da bomo mimo teh kompliciranih domnev in marksističnih konstrukcij lažje izluščiti resnico, ako sprejmemo bolj enostavno Jezovo tezo, da so v prvotni preprosti slovenski družbi višjo družbeno plast predstavljali „le bogatejši in imenitnejši kmetje“ (F. J., 324).

Za konec 8. stol. pa Ingova zgodba, vključena v „Conversio“, razlikuje v staroslovenski družbi že tri sloje: sužnje, „ali vsaj podložno kmečko prebivavstvo“ in njihove gospodarje ter še neke oblastnike (kneze), „ki so bili tem gospodarjem nadrejeni“. Verjetno, pravi B. Grafenauer, pa ni bilo pravih sužnjev, ker jih sicer Ingo „ne bi mogel sklicati na tak način, kakor naj bi to storil... s servi svojih podrejenih“. Tudi drugi viri omenjajo poleg karantanskega kneza „še druge“ prvake „in kneze med Karantanci“. (I 325, 353, 355, 366).

S. Vilfan meni, da so „že ob naselitvi večjim skupinam, praviloma plemenom, ... načelovali knezi... Knezi so slovanski plemenski starešine“. Ob naselitvi se oblast rodovnega starešine začne navezovati na določeno ozemlje — kneževino.

„Število kneževin se je nedvomno menjavalo“. Možno je „da bi bili kdaj pa kdaj enemu knezu podrejeni nekateri drugi knezi“, tako da bi obstajali med njimi nekakšni hierarhični odnosi. Vendar pa moremo ugotoviti „razvoj kneza v državnega poglavarja... le pri karantanskem knezu“. (S. V. 57).

O družbeni veljavi staroslovenskih veljakov priča dejstvo, da so Bavarci v podkrepitev meddržavne pogodbe, nekatere izmed njih, obenem z Gorazdom jejo, da je frankovsko plemstvo prištevalo slovensko plemstvo za sebi enako. (Cfr. I 355; B. N./4,12).

in Hotimirjem vzeli s seboj kot talce. Ženitve med frankovskim in slovenskim plemstvom (prvi dokumentirani primer je iz srede 8. stol.), pa dokazu-

- Vodilna plast se je v staroslovenski družbi izoblikovala iz dveh osnov!
- iz ljudske samoupravne organizacije;
 - iz državne vojaške organizacije.

Organi slovenske samouprave

To so bili kot smo že omenili, rodovni starešine, župani, krajevni sodniki in sodni priskledniki („zaprisežni možje“), „dobri ljudje“, „sodnik dežele“, knezi in končno karantanski vojvoda. Vsi ti organi so bili prvotno voljeni na ljudskih skupščinah, kasneje pa je postala čast dedna.

Župani

Osnovni organ slovenske samoupravne organizacije je župan. „Beseda župan ni razširjena pri vseh Slovanjih in najbrž ne izvira iz slovanskega besednega zaklada“ (S. V. 52). Milko Kos je izvajal besedo iz obrske besede „bajan-ban“ (poglavar) (U. 41). B. Grafenauer je prepričan o njenem splošnoсловanskem značaju“ (I. 347). F. Jecza pa je mnenja da je beseda „nordijsko-vandalskega-gotskega izvora“ in izhaja iz izraza opp, upp (gor, zgoraj, zgornji), oziroma oppman (predstojnik, župan).

Vloga župana v staroslovenski družbi je dokaj nejasna in malo raziskana. Najstarejša listinska omemba besede župan je iz l. 777. V darilni listini Krensmünsterskemu samostanu, ki ga je bavarski knez Tasilo zgradil ob karantanski meji se bere „dekaniji Slovanov“, ki naj ostanejo v mejah, katere je zaprisegel njihov župan Fiso. (... „ille jopan, qui vocatur Physso“ — oni župan, ki se Fiso imenuje.) Iz listine je razvidno, da Slovence kot skupnost zastopa njihov župan, da je bila pod njim „desetina“ (decania)

Slovenecv pod „upraviteljema“ (actores) Taljubom in Sparunom. (Cfr. U. 58; I. 342).

Župan je bil vaški oz. župni predstojnik včasih tudi sodnik. O kakovosti njegove oblasti iz te dobe nimamo listinskih dokazov, a gotovo je bila ta večja kot je bila kasneje v položaju predstavnika zemljiškega gospodarstva. Takrat je imel župan tele izredne pravice: „dobil je dvakratno običajno kmetско posest, oproščen je bil fevdalnih dajatev“, upravljal je skupno srenjsko neobdelano zemljišče in imel izjemne koristi pri uporabi srenjskih pašnikov“. Njegova služba je bila dedna. (I. 342/3).

Zgoraj omenjena listina iz l. 777., kakor tudi kasnejši zgodovinski razvoj pričata o izredni veljavi in izredni družbeni vlogi tega samoupravnega organa v svobodnjaških soseskah in župah staroslovenske družbe. Vilfan trdi, da so prvotni slovenski župani „daleč več kot navadni vaški predstojniki in tudi v fevdalizmu obdrže mnogo širše pristojnosti kot le pobiranje fevdalnih dajatev“. Župani so bili „vodilni organi staroslovenske družbe“. Akoravno, obstaja verjetnost neke podrejenosti koseški organizaciji, župani niso bili koseški organi ampak samoupravni organi svobodnjaških žup oz. sosesk. (S. V. 53, 60; cfr. tudi I 365).

KARANTANSKA VOJSKA

Staro plemensko vojsko so sestavljali svobodnjaki, ki so si volili svoje poveljnike in svojega vrhovnega poveljnika, vojvodo. Z rojstvom in porastom državne organizacije v 7. stol. in z začetki fevdalizma, pa napredujoče družbeno razslojevanje pride do izraza tudi v karantanski vojski. Karantansko državno vojsko so namreč sestavljali:

- 1 — Ljudska vojska svobodnjakov pod vodstvom svojih plemenskih poglavarjev (knezov).
- 2 — Knezova „družina“, to je njegova osebna vojska.
- 3 — Fevdalna vojska (sprva malo pomembna).
- 4 — Najemniki.

„Družina“

Od omenjenih delov vojske je bila najpomembnejša „družina“. „Družina“, ki je nastala vsaj že za časa Sama (l. 623-658.) je bila knezovo oboroženo spremstvo, njegova poglavitna vojaška sila, glavni stan vojske, središče vse politične organizacije. Ta vojska je kneza spremljala na vojnih pohodih, v mirnem času pa je varovala in upravljala knezovo obširno zemljiško posest in pobirala davke.

Politična pomembnost in moč „družine“ je od 7. stol. dalje vedno bolj naraščala vspreodno s knezovo vladarsko močjo. Postala je glavni opornik knezove državne oblasti, pridobila si je poseben praven položaj in družbeno predpravo. Njen izjemen položaj je izhajal iz njene tesne povezanosti s karantanskim vladarjem, iz njene trdno zgrajene stanovske organizacije in iz pravice, da je z ostalim rodovnim plemstvom sestavljala volivno telo, ki je od prvotnega ljudskega zbora prevzelo pravico voliti in umeščati karantanskega kneza.

„Družina“ ni predstavljala enotnega družbenega sloja. Iz „družine“ so se začeli izločevati kot višja plast „prvaki“ in „plemeniti ljudje“ („primi“ in „primates“ jih naziva „Conversio“). Ti so skupaj z rodovnimi velikaši in knezi („duces“) —, ki so se sami obdajali z lastnimi manjšimi „družinami“, sestavljali višje plemstvo. Del najvplivnejših članov knežje „družine“ je sodelovalo, v knežjem svetu s knezom pri vladarju. Nižje plemstvo pa so sestavljali kosezi. (Cfr. U. 498, 501, 505; I 386; B. N./2.)

KOSEZI

Po Vilfanu, izvor kosezov ni razjasnen in njihovega imena „ni moči razložiti niti iz slovensčine, niti iz kakega germanskega, jezika. (Str. 55).

Glede neslovenskega izvora imena je istega mnenja tudi B. Grafenauer, samo da meni, da izvira iz starobalkanskega imena „kosingas“, kar pomeni „glavar“. Iz „kosingah“, da so Slovenci naredili „kaseng“ ali ali „koseng“ — kosez. (Cfr. I. 361/2).

To hipotezo pobija F. Jeza trdeč, da beseda „kosez“ izhaja iz nordijsko-vandalskega-gotskega izvora „kjusán“, kar je pomenilo „volivec“. Kosez je torej prvotno pomenil tistega, „ki voli vladarja, kneza“. (Str. 320).

„Kosezi so posebnost slovenskega družbenega razvoja, ki jih drugje v tej obliki ne srečujemo“. (U. 200). Pojavijo se „ob naselitvi ali takoj po njej“ in se nasele v posebnih skupinah. Predstavljajo že od vsega začetka skupnost organizirano na stanovski osnovi. (S. V. 56). O koseškem položaju, iz dobe svobodne Karantanije, neposrednih virov „skoraj ni“. Sklepamo pa na njihov položaj iz kasnejših virov iz fevdalne dobe. (I. 362).

Po Puntchartu so bili kosezi prvotno svobodni slovenski kmetje, ki pa so imeli do vojvode javnopravne obveznosti. (U. 29). „Kosezi so... najjasnejši preostanek... stanovskega družbenega razslojevanja“ na prehodu iz plemenske ureditve („vojaške demokracije“) v fevdalizem. (I. 364).

Kosezi so bili karantanski vojaški stan. Kot taki so bili stanovsko organizirani v eno samo strnjeno celoto. Živeli so v posebnih koseških naseljih, ali pa v skupinah nameščeni po vaseh z nekoseškim prebivavstvom. Ponekod so obstajale tudi posebne koseške župe sestavljene iz več koseških vasi (n. pr., Molniška župa, Zagorje, Teharje itd.). Stara naselja so ležala običajno blizu ključnih postojank, okrog pokrajinskih in krajevnih središč (Krnški grad, Lurnsko polje, Breže, Kranj itd.) in v središču starih naselbinskih jeder (Celje, Bled, Judenburg, Leoben itd.). Nova naselja pa so se nahajala v bolj oddaljenem kolonizacijskem svetu“. Koseške naselbine so bile v gospodarskem in upravnem oziru enake svobodnjaškim soseskam in župam in so bile raztresene po vsem ozemlju. Nekatera stara koseška naselja kažejo poseben način gradnje. Tako je starokoseško Teharje bilo grajeno v pravokotniku z velikim trgom v sredi. V Zagorju pa so bile hiše razporejene v krogu s trgom v sredi. To bi kazalo na strateško vlogo koseških naselij, in na njih vlogo kot upravnih središč. (Cfr. I. 361, 363, 357; U 337; S. V. 56).

Neglede na način naseljenosti pa so bili kosezi povezani med seboj s širšo medkrajevno organizacijo, ki so jo predstavljala koseška sodišča, oziroma v fevdalni dobi koseški uradi. Organi koseške samouprave so se imenovali v fevdalni dobi „koseški mojstri“. Razen tega so bili na Koroškem vsi kosezi povezani med seboj še s „sodnikom dežele“. Vsa koseška organizacija je bila osebnega značaja in zvezana s posebnim koseškim pravnim položajem. (Cfr. U. 358; I. 363/4).

Glede svobodnosti in v odnosu do zemlje se kosezi niso ločili od svobodnjakov. Ob ustalitvi zasebne lastnine na ustaljenih njivah, v času prevlade fevdalnega reda, so bili kosezi svobodni kmetje, ki so sami obdelovali svojo zemljo in niso imeli podložnikov. Njihova posest običajno ni presegala velikosti navadne kmetije.

Bili so lastniki zemlje s katero so svobodno razpolagali, omejeni le po sorodstveni predkupni pravici pri prodaji, in po sorodstvenem pristanku v slučaju darovanja nepremičnine. Ta pravna omejitev je izhajala še iz starih rodovnih razmerij in je veljala tudi za ostalo svobodno prebivalstvo.

Kakor vse druge pravice, tako je imela tudi njihova lastninska pravica

do zemlje strogo oseben značaj. „Če je prišla koseščina v roke podložnika, se je spremenila v navadno podložniško kmetijo“. (I. 363).

Kosezi so imeli nenavaden družben ugled. Njihovo izredno politično vlogo izpričuje kasnejši njihov položaj v fevdalni družbi. Dasi so bili le svobodni kmetje brez zemljiškega gospostva, so imeli večje politične pravice kot svobodnjaki, posebno politično vlogo pri nastavitvi kneza in posebne vojaške dolžnosti. meli so svoje posebno stanovsko pravo i sodstvo in svojo posebno stanovsko organizacijo. V dobi uvajanja frankovskega fevdalnega reda (v 8. ali najkasneje v začetku 9. stol.) je bil njihov položaj v karantanski družbi podoben položaju frankovskega plemstva vendar z znatnimi razlikami. Zato so jih Franki imenovali „Edlinger“ (plemeniti ljudje), ne „Adel“, „nobiles“, kar je bilo običajno ime za plemstvo.

V svobodni Karantaniji so kosezi predstavljali del nastajajočega vodilnega sloja. „Dejstvo, da so prav oni ohranili po letu 820. pravico, da določajo v imenu dežele o novem vojvodu dokazuje celo, da so sestavljali že v slovenski Karantaniji v volilnem zboru posebej strnjeno in notranje povezano telo“. Njih izredna veljavnost je izhajala iz tesne povezave s knezom kot njegovo vojaško silo, njih izjemna politična vloga pa je prihajala najbolj do izraza ob vsakokratni volitvi karantanskega kneza, kjer so kosezi skupaj z višjim plemstvom in končno sami, v imenu ljudstva v slovenskem ustoličevavnem obredu izročali knezu oblast v deželi. (Cfr. I. 355, 362, 364).

Izredne so bile koseške pravice zlasti v sodstvu. Njihov tozadevni izjemni položaj je prišel prav posebno do izraza v tujem fevdaliziranem redu kjer se je ohranjala staroslovenska sodna organizacija z uveljavljenjem dveh vrst sodstva, koseškega in fevdalnega. V 11. stol. obstaja „poleg vojvode in očitno neodvisen od njega nekak „sodnik dežele“ — to je bil koseški sodnik. V tožbah pred sodnikom dežele je Slovenec užival prednost. Razpravni jezik je bil slovenski“. (U. 246).

Sodnik dežele „je bil stanovski sodnik za koseze v vsej pokrajini in je bil v svoji liniji končna instanca“. V času od ustoličenja pa do prejema fevda po nemškem kralju je tudi vojvoda spadal v podsodnost koseške vrhovne sodne instance. Po prejemu fevda, pa ga je mogel tožiti pred sodnikom dežele le „slovenski mož“. A to je bila le formalna ostalina nekdanje dejanske pravice, nekakšen poklon Slovincem, kajti vojvoda se je mogel oprostiti vsake obtožbe z izjavo: „Ne vem, dragi prijatelj, kaj meniš, ne razumem tvojega jezika“. (U. 174 in 372).

V času slovenskih knezov je bil vladar obenem tudi vrhovni sodnik. Vendar pa „vojvodski stol, ki se poveže z ustoličevalnim obredom šele v 12. stol. izvira morda še izza prve oblike obreda — kot sodni stol koseškega deželnega sodnika.“ (U. 312). Moremo torej domnevati, da je ustanova deželnega sodnika obstajala že prej, samo ne kot vrhovna sodna stopnja, razen v pravih med vojvodo in kosezi in morda tudi med vojvodo in drugimi svobodnimi Slovenci.

Obrambni sistem

Slovenska deželna obramba je slonela na utrdah. M. Kos sklepa na podlagi krajevnih imen, da je tudi na slovenskem obstajal obrambni sistem gradišč „na mejah narodov in plemen“ (I. 353).

Staroslovenske utrdbе kažejo na svojski obrambni sistem. Najstarejši gradovi na koroškem, zlasti Krnski grad so blje obsežne utrdbе z majhnim grajskim poslopjem. Za obrambo takšne obsežnosti očitno grajska posadka sama ni zadoščala. Navezana je bila na vojaško silo, ki se je zbrala od zunaj. To so predstavljala predvsem koseška naselja v neposredni bližini utrdbе.

Krnski grad n. pr. je imel ob samem grajskem poslopju obsežen zborni prostor, na katerem je tudi stal knežji kamen.

Gradovi na Koroškem so bili sedež „prvakov“ in zbirališče vojaške sile. Klebel je ob analizi gospodstev na Koroškem odkril, da je pri približno desetih večjih gospodstvih računati s predfrankovskimi „pragospodstvi“. (I. 366).

(Bo še)

PRIPOMBE:

(6) V Klicu Triglava (št. 453/4 in 456) se je med M. L. in prof. dr. B. Novakom razvila polemika o tem, ali so Karantanci imeli svojo državo že preden so vstopili v Samovo zvezo (t. j. pred l. 623) in ali so bili Slovenci že v 7. stol. narod, kar trdi M. L.

1) B. Novak dopušča možnost nastanka slovenske države v tisti dobi, vendar pa meni, da o tem „nimamo dokumentov“. Misli, da je Karantanija „predstavljala najbrže v novi Samovi zvezi posebno enoto, vsaj en vir jo imenuje Marca Vinedorum.“

Sergij Vilfan je mnenja, da se po razpadu Samove zveze (l. 658.) „začenja v Karantaniji razvijati slovenska kneževina v državo“. (Str. 50).

Podobnega mnenja je B. Grafenauer, ki opira svoje prepričanje na izraz „Marca Vinedorum“, ki ga uporablja frankovski kronist Fedegar za Karantanijo. „Izraz „marka“ v ustih fevdalnega pisca tistega časa... kaže, da vendarle ne gre za samostojno državo, marveč za okroženo ozemlje slovenskega plemena „Vinedov“ (Vinedorum — ime se v frankovskih virih uporablja le za Polabske Slované, Čehe, Moravane in Karantance). Torej je morala biti Karantanija del slovanske plemenske zveze pod Samovim vodstvom“ (I 333).

Gornjo tezo izpodbija F. Jeza, češ da izraz „marka“ v Fedegarjevi kroniki še ni mogel imeti pomena „mejna dežela“, ki ga je dobil komaj v 9. stol. z ustanovitvijo mejnih mark frankovskega kraljestva. V 8. stol. je moral pomeniti enostavno le deželo... Fedegar je pač hotel reči le „dežela Vinedov“, kar je pomenilo tudi „država Vinedov“ ali „domovina Vinedov“, t. j. Karantanija ali Slovenija, kajti Nemcem je pomenil izraz Vind, Vend vedno samo sinonim za Slovence, ne pa tudi za Čehe, kot piše Grafenauer... Le Moravani... so nekajkrat imenovani tako, a pozneje so označevali Nemci kot Vinde ali Vende samo še Slovence in polabsko Slované“. Razen tega pa na podlagi poročila frankovskega kronista Pseudo-Fedegarja o sv. Amandu.

POPRAVKI:

Cenjene bralce prosimo, da blagovolijo vnesti naslednje popravke v I. del te razprave na straneh prejšnje številke:

Str. 130, 20. vrstica od spodaj, beri: ...v Karantaniji (I 401-2) (op. 3)

str. 131, 1. odstavek, namesto „krivdi“ beri „krivdni“

str. 131, 4. odstavek, namesto „obrambnih“ beri „obrobnih“

str. 133, 2. odstavek, namesto „vulkani“ beri „vulkanski“

str. 133, 3. odstavek, beri: po globinskem pretresu prebujena narodna zavest

str. 133, 7. odstavek, beri „Doba“ namesto „Dova“

* * *

„Ali veš, katera je nova bosanska himna?“

„Ne.“

„Hej, brigade!“

„Zakaj?“

„Ker stoji v njej vrstica: na Slovenskem smo mi gospodar.“ (N. luč)

Mlinarjev Jaka - 70 letnik

Ne vem, nekje se je zataknilo, da nismo že v št. 6-8 sporočili soborcem in prijateljem, da je naš Jaka 2. maja t. l. izpolnil 70 let. Saj marsikdo ne bi verjel, pa je le res, saj smo se tega dne zbrali na Mlinarjevem domu njegovi prijatelji ter daljni in bližnji sorodniki, da proslavimo ta vesel dan. Ker pa se je mudil prav tiste dni tu tudi monsignor Orehar, se je prav rad odzval vabilu in smo vsi skupaj na dostojen in prijeten način proslavili prvih 70 let tega skrbnega in pridnega rojaka.

Mlinarjev Jaka je bil med prvimi, ki so se uprli najhujšemu sovražniku v zgodovini slovenskega naroda. Že prav od kraja se je pridružil fantom v št. Joštu, nakar se je ustanovila Vaška Straža prav na Mlinarjevem domu v Ravnah. Nato se je ta majhna postojanka pridružila postojanki pri Sv. Treh Kraljih nad Vrhniko. Od tu so se prestavili na Rovte, kjer je bila ena najmočnejših naših postojank na Notranjskem. Partizani so stalno stikali za našim slavlencem, ker jim je bil pač v veliko napotje. Hodili so na njegov dom, misleč da ga zalotijo doma, saj je pogostoma prihajal domov, ker je bila na kmetiji le žena s 4 majhnimi otroci. Ker Jaka niso dobili, so pa izropali prav do golega celo hišo. Ne le, da bi odnesli le hrano in živila, pokradli so popolnoma vse, kar so mogli odnesti, preostalo pa zaklenili v klet in ključ odnesli. Tako, da je žena z otroci stradala in prezebovala, ker so ostali brez najpotrebnejšega. Živel so le od tega, kar so jim dobri ljudje prinesli.

Tako kakor mi vsi, se je tudi Mlinarjeva družina pridružila karavani, ki je odhajala in zapuščala domovino ter šla v nepoznani svet. Takoj ob prihodu v Argentino se je Jaka z družino javil za San Luis, kjer še vedno živi. Z žilavo pridnostjo si je ustvaril lep dom s pomočjo dobre in skrbne žene. Otroci so odrasli, se poročili in odšli z doma, a jih vendar rado vleče domov k staršem na obisk. Mlinarjev dom je vedno odprt za številne obiske tistih rojakov, ki potujejo skozi San Luis, kjer so lepo sprejeti in dobro postreženi. Jaka sam rad obiskuje rojake in že veliko let točno in vestno raznaša Oznanilo. Rad pa tudi ob nedeljskih popoldnevih v slovenski družbi vrže tarok, ki mu je v resnično zabavo.

K 70 letnici mu vsi soborci in prijatelji želimo vse najboljše, mu obe-tamo še dolga in srečna leta v krogu svojih dragih in mu kličemo: Jaka, Bog te živi!

Danilo Havelka

Tiskovni sklad Karla Mauserja

	(v pesih)		(v dol.)
Družina Vivod v spomin		Rev. N. N., ZDA	100
na pok. Bogota Preglja ..	25.000	Anton Urbančič	2
N. N., L. del Mirador ..	10.000	Viktor Tominec	4
Jože Nemanič	5.000	France Kamin	3
Rant France	5.000	Stanko Šajnovič	10
Skubic Tone	5.000	Lojze Bajc	10
Holozan Franci	1.000	Valentin Potočnik	5
Oman Miro	2.000	Dr. Peter Markeš	30
Arh. Eiletz Marjan	1.000		
Dr. Kremžar Marko	2.000		

Za zavetišče škofa Rožmana so darovali

Od 1. 7. 1979 do 31. 8. 1979.

	v pesih:		
Erjavec Ida	4.000	Msgr. Anton Orehar - cer-	
Dolčič Dobrila	50.000	kvena nabirka pri sv.	
Šproc Berta	10.000	maši ob obletnici v Za-	
N. N., Hurlingham	20.000	vetišču 26. 8. 1979 ..	54.550
Rus Srečko	100.000	Dobiček v Zavetišču 26. 8.	
Keržič Rudi	1.000	79, ob obl. blagoslovitve	616.750
Keršič Rudi	1.000		
Janežič Janez	8.800	v dolarjih:	
N. N., Argentina	50.000	DSPB Tabor — Cleveland	500
Gerčar Viktor	2.000	N. N., Kalifornija — USA	300
Peršuh Janez	5.000	Ob obletnici smrti ge. Cirile Križ:	
Kožar Janez	4.000	Pipp — družina	20.000
Bečaj Vili	4.000	V sp. na pok. Maksa Skarlovnik:	
Šivic Srečko	4.000	Tomaževič Lovro	30.000
Mustar Stane	7.000	V spomin na pok. mamo Zupančevc:	
Kralj Marija por. Jerončič	100.000	Tomaževič Lovro	30.000
N. N., Capital	24.000	V spomin na pok. brata inž. Evgena	
Kušar Marija	10.000	Baraga:	
Šabič Branko	6.000	Baraga Saša	50.000
Dulček Danila	100.000	Ob 10-obletnici blagoslovitve temelj-	
Mateževič Janez	100.000	nega kamna v Zavetišču:	
Mateževič Janez	100.000	Štefanič Jože	10.000
Škulj Ela	14.000	V spomin na pok. Franceta Homovc:	
N. N., S. Justo (za zidavo)	200.000	Cof Emil	10.000
Klarič Marija (za zidavo)	100.000	Štefanič Jože, „Triglav“ — Tortu-	
N. N., S. Justo (za zidavo)	50.000	guitas je podaril 10 sadnih drevc	
N. N., S. Justo (za zidavo)	95.000	Zavetišču.	
Prodaja domobr. plošče .	20.000		

NOVE KNJIGE

Pravkar je dr. Filip Žakelj, neutrudljivi pisec in založnik spisov o komunistični revoluciji na Slovenskem, pripravil, izdal in založil novo, obširno knjigo z naslovom

Revolucija okoli Limbarske gore

To je že štirinajsti dokument v zbirki dokumentov, ki jih izdaja dr. Filip Žakelj.

V knjigi je obdelana v vseh podrobnostih nemška okupacija in komunistična revolucija v krajih okoli Limbarske gore t. j. v Moravčah in okolici, v Pečah, na Vačah, na Sveti gori nad itijo, na Dolskem, v Dolu, v Kresnicah, v Ihanu, v Domžalah, na Brdu pri Lukovici, v št. Vidu pri Lukovici, v Dobu, pri Sv. Križu in pri Sv. Trojici nad Moravčami.

Knjiga obsega 590 strani in ima med besedilom 82 fotografij in zemljevid krajev, ki so opisani v knjigi.

Vsi zavedni, zlasti mlajši Slovenci bi morali prebrati to knjigo, da bi poznali strahote komunistične revolucije na Slovenskem.

UREDNIK prosi za besedo: V naslednji številki se bomo spomnili soborcev in prijateljev, ki so v zadnjih mesecih odšli od nas v večnost: gg. Jože Košiček, Jože Cestnik, Maks Jan, Martin Košnik in drugi.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 6830

Propiedad Intelectual
N° 1.333.625 — 22-6-1976
R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.